Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...21-һээ гарана | № 248 (16771) | 1984 оной октябриин 28, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

Транспортын ба хэлхеэ холбооной худэлмэрилэгшэд! Арадай ажахын ашаануудые таһалгаряагүйгөөр зөөлгэ, хүн зониие үндэр болбосоролтойгоор хангалга түйлагты!

(КПСС-эй ЦК-гай УРЯАНУУДҺАА).

[Б]УХЫ ЮУМЭ ХҮНЭЙ АША ТУҺАДА

...[н]уудэй орон арбан нэгэдэхи табан жэ... [т]абадахи, түгэсхэхы жэлдэ мэнэ һаядаа юм. Манай арадай туйлалтануудехэ, ...урда табигдаһан зорилгонууд асари ...рёо шухала байна. КПСС сэсэн мэргэн, ...ухаанда үндэһэлдэг политика, партии арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл, Ле...заһан замаар бата найдамтайгаар даб...тэһэн тэдэнэй хүсэл эрмэлзэл хадаа эдэ ...гонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэ...лын эрхэ нүхэсэл мүн болоно. КПСС-...К-гай һаяхан болоһон ээлжээтэ Пленум ...не үшөө дахин баталба.

...ронной эдеэ хоолой зүйлнүүдые тогтуури...р ехэ болгохо зорилгоор Мелиорациин, ...жуулагдаһан газарые хэрэглэлгын ашаг ...дээшэлүүлгын удаан болзорой програм... [ту]хай» асуудалые Пленум зүбшэн хэл...зохихо тогтоол батаалан абаа.

...СС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, ...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...рүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненко Пленум ...дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

...У. Черненкын хэлэһэн гүнзэгы удха...тодо хурса үгэ дотор Эдеэ хоолой про...мые бэелүүлгэдэ, хүдөө нютагые социаль...таарнь шэнэдхэн хубилгалгада туйлагда...амжалтануудмүн эндэ ушаржа байһан ...дунданууд тэмдэглэгдээ, ороной эконо... саашадань хүгжөөхэ тухай заабари зүб...гүд, тобшололнууд, хүдөө ажахын үй...рине хурдан түргэнөөр хүгжөөлгын, хоолой нөөсэнүүдые тогтууритайгаар ...болголгодо мелиорациин үүргые дээшэ...лын тол шэглэлнүүд тодорхойлогдоо.

...ет хүнүүдэй жэлһээ жэлдэ бүри һай... ажаһуухынь, социалис байгуулалтын ...ы һайхан удхаяа, зохёон байгуулхы аса...хэ арга боломжонуудаа бүри гүйсэд дүү...р элирүүлэн харуулхын тула хүгжэлтэ ... социализмын общественэ али бухы та... наринжуулан һайжаруулха зорилго...тор арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, саашан...дэ партии болон арадай удаан болзорой ...игине КПСС-эй XXVI съездын гүнзэ...рһэнииинь. тодорхойлһониинь мэдээжэ. ...ай майн (1983 он) Пленум дээрэ бата...н абтаһан ороной Эдеэ хоолой програм... стратегидэ шухала һуури эзэлнэ.

...Эдеэ хоолой программын баталагдан абта...саһаа хойшо оройдоол хоёр жэл үнгэрөө, ...бэ энэ богони болзор соо ехэ юумэн хэг... Ороной бухы түүхэдэ 1983 ондо хүдөө ...ын эгээл үндэр ехэ хэмжээнэй продукци ...н байна гэжэ К. У. Черненко үгэ соо...тэмдэглэбэ. Энэ жэлдэ сагай ула...хэды таарамжагүй байбашье, ... олохон районуудта ехэ ган гасуур ...ашье һаань, хүдөөгэй ажалшад үрэ дүн...гэз бага бэшэ байхынь түлөө баатар ...тайгаар тэмсэнэ. 1983—1984 онуудта ... ажахын продукци үйлэдбэрилгын ниитэ ...эн табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй... багсаамжалхада 20 миллиард түхэри... ехэ болохо байна.

...ал ажал дээрэ һайн хубилалтануудха...гданхай: һү үйлэдбэрилгын жэлэй дүн... хэмжээн 7,4 миллион тонноор, мяха — ...миллион тонноор, үндэгэ үйлэдбэрилгэ ...миллиардаар дээшэлээ. Овощ болон үрэ ...с хуряалга нилээд ургаа. Тиимэһээ совет ...дэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые хэрэглэл... тэдэнэй бүридэлдэ һайн хубилалтанууд ...н байна.

...лагдаһан амжалтанууд —тарялан бо... фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй шэн ...ата, хүшэр хүндэ ажалай, хүдөө нюта...ай партийна комитедүүдэй, совет болон ...ын зургаануудай эмхидхэлэй, политиче...ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн мүн. Промыш...нностин, барилгын, транспортын, бухы ...ай ажахын ажалша коллективүүд хүдөө ...ые хүгжөөлгэдэ асари ехэ хубитаяа ...һан байна. Хүдөө ажахын продукци ... үйлэдбэрилхын тула хүсэлэл оролдол...даа саашадаашье арьбадхаха, бухы аг...ромышленна комплексын амжалтатай... хүдэлхын тула шухала эрхэ байдал ...улха хэрэгтэй.

...бэрын жэлнүүдтэ ороноийнгоо бухы эрилтэ ...хэглэмжэнүүдые гүйсэд хангахын тула ...ю тарая үйлэдбэрилгые хэлбэришэгүй... ехэ болохо гээшэ урдынхидал мэтэ гол ...олгомнай байһаар гэжэ К. У. Черненко ...эглэв. Мал ажал дээрэ боложо байһан ...хубилалтануудые батадхаха, тэрэниие ...ан түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ үшөө ондоо ...ла зорилго болоно.

...үдөө ажахын үйлэдбэрине али бухы та...рынь хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй, тэрэ...е индустриин үндэһэ һуури дээрэ гаргаһа...ашаар лэ эдэ үндэһэн шухала зорилго...дые шиидхэхэ аргатайбди. Саашадаа хү... ажахыда капитальна һомололгонууд дээ...үүлэгдэхэ байна, гэбэшье шухала асуудал ... гэхэдэ, ажалай, материальна ба мүнгэн ...ай нөөсэнүүдые бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр ...глэхэ, ашаг үрын эгээл ехээр, хурдан түр...ээр абтажа болохо участогуудта тэдэниие ...ашалха гээшэ мүнөө үеын ба ерээдүйн ... зорилго болоно. Энэ хадаа хүдөө ажахын ... һалбаринуудта үндэр ехэ үрэ дүнгүү... үтэһэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бухы ...бариинуудта эршэмтэйгээр дабшаха дар... харгы зам болоно.

...үнүүдтэ анхарал оролдолго хандуулха, ...нэртэ ажалай ба ажаһуудалай таарам...ай һайн эрхэ байдал байгуулха, соёлой ...байдалые саашадань хүгжөөн һалбаруулха ... хүдөө нютагуудта туйлаһан үйлэдбэ... амжалтануудаймнай үндэһэ һуури бо... гэжэ партии тоолоно.

...Хүдөөгэй ажалшадай ажабайдалда үндэһэн ...билалтанууд хэгдэнэ, манай һууриин тосхо...дай түхэл шарай болбосон түхэлтэй боло... Хүдөөгэй хүн зоной ажабайдалые горо...рһэндо дүтэрхы болгохо гэһэн партиин прог...мына зорилгонуудай нэгые шиидхэхэ зам... горитой амжалтанууд туйлагдана.

...Табан жэлэй дүрбэн жэлэй хугасаа соо хү... нютагуудта дүн хамта 132 миллион дүр...ай метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаг...ланда оруулагдажа, 10 миллионһоо дээшэ ... гэр байраяа һайжаруулха юм гэжэ хэлэ... шадахабди. Һургуулинуудые, һургуулинда ...одүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые, элүү... хамгаалгын ба соёлой объектнүүдые барилгын хэмжээнүүд үргэдхэгдөө. Хүн зоной һуудал байдалые хангалга наринжуулан һайжаруулагдана, хүдөөгэй хүн зоной материальна ба соёлой хэмжээн дээшэлнэ.

Эгээл тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй хүн зоной город сошохо ябадалай хороогдожо эхилһэниинь гайхалтайшье бэшэ. Гурбан жэлэй турша соо бухы орон дотор хүнүүдэй хүдөө нютагһаа гаража ошолго 8 процентээр, Россин Федерацида — 24, Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагуудта 30 процентээр хороһон байна. 1983 ондо бухы орон дотор хүдөө нютагуудай хүн зоной үдэсэ 20 жэлэй турша соо эгээл үндэр дээдэ хэмжээндэ хүрэбэ. Удаан хүлеэгдэһэн иимэ хубилалтанууд баясуулангүй байжа шадахагүйл. Хүдөө нютагуудые социальна талаарнь хүгжөөхэ хэмжээнүүдые партии саашадаашье залан сэхээр бэелүүлхэ байна.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын зарим участогуудай байдал хүндэ хүшэр байһаар. Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, илангаяа мяхаар ороной эрилтэ хэрэглэмжэнүүд гүйсэд хангагданагүй. Энэ ушар КПСС-эй ЦК-гай һанааень зобооно, тэрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолго доро байдаг. Хүдөө ажахые экономикын түгэс хүгжэһэн һалбари болгохо замда тохёолдоһон зорилгонуудые «шэнээр, эгээл ашаг үрэ ехэтэйгээр шиидхэхэ эрилтэ табигдана. Манай тогтоолнуудта гол анхаралаа хандуулха бэшэ, харин ёһотойл шэнэ түхэлэй, зохёохы ёһоной хандаса бэдэрхэ тухай хэлэгдэнэ» гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ һэн.

Газар тарялангые үргэн ехээр шанаржуулан һайжаруулга хадаа хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгын шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ ЦК-гай Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихонов «Ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые тогтууритайгаар ехэ болгохо зорилгоор Мелиорациин, шанаржуулагдаһан газарые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлгын удаан болзорой программа тухай» элидхэл Пленум дээрэ хэхэдээ, 2000 он хүрэтэрхи үедэ газарые шанаржуулан һайжаруулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой баталһан программые найруулһан байгаа.

Мелиорациин программа газарай үрэжэлые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ асари ехэ шата нээнэ. Уһалууриин ба хатаагдаһан газарай талмайе 1,5 дахин үргэдхэжэ, тэрээн дээрэһээ ургамалай продукци абалгые хоёр дахин дээшэлүүлхээр хараалагдана. Эгээл шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, энэ түсэбые бэелүүлһэнэй ашаар манай орон сагай уларилай хубилалтануудһаа дулдыдангүй, газар тарялангай бухы продукциин хахад шахуу хубиие абаха аргатай болохо бшуу.

Газар тарялангые шанаржуулан һайжаруулха хүдэлмэриин хэмжээнүүд айхабтар ехэ байна. Зүгөөр ушар хэрэгынь газарые шанаржуулан һайжаруулха хүдэлмэриин хэмжээндэ бэшэ, харин тэрэнэй шанарһаа дулдыдаха бшуу. Индустриин үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын продукци тогтууритай һайнаар үйлэдбэрилхэ үргэн ехэ зоно байгуулха тухай, мүнөөнэй автомат оньһоор хангагдаһан инженерна түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ тухай шанаржуулан һайжаруулагдаһан газар дээрэ нэн түрүүн эрдэм ухаанай үндэһөөр газар тарялан элдүүрилгые, эрхим сортнууд болон гибридүүдые, түрүү технологи хэрэглэжэ, үндэр баян ургаса хуряаха тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Эдэ ехэ ба орёо шухала зорилгонуудые шиидхэхэ арга боломжонууд манайда бии: машина бүтээлгэ эгээл мүнөөнэй комплектнүүдые, түхеэрэлгэнүүдые бүтээжэ захалаа; ургамалнуудые хамгаалгын ашаг үрэ ехэтэй химическэ хэрэгсэлнүүд, ургамалнуудай һайн сортнууд, гибридүүд байгуулагдаа; минеральна үтэгжүүлгэнүүд ехээр гаргагдадаг болоо; хүдөө нютагууд мэргэжэл шадабаритай кадрнуудтай, үйлэдбэриин элитэ ехэ эмхидхэлшэдтэй болоо. Агропромышленна нэгэдэлнүүд —хүдөө ажахын болон промышленностиин харилсаанай гол нүхэсэл — хүсэжэн жагсажа байна, экономико эрхилэлгэ наринжуулан һайжаруулагдана, бригадна подряд хүгжөөгдэнэ. Мүнөө эдэ арганууды гүйсэд хэрэглэхэ, тэдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ тон шухала.

Газар хадаа манай эгээл үнэтэ шухаг баялигуудай нэгэниинь болоно гэжэ К. У. Черненко хэлээ. Газарта гамтайгаар хандаха хэрэгтэй, гэбэшье уһалууриин ба хатаагдаһан газарта бүри гамтайгаар хандаха шухала. Таряашанай энэ газартаа бухы зүрхэ сэдьхэлээ зорюулхадань лэ тэрэ ашыень үргэнөөр харюулхал.

Газарые шанаржуулан һайжаруулха ниитэ гүрэнэй программа дотор орооһо ба тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, уһалагдадаг газарта овощ ургуулгые түгэсхэхэ шухала шэглэлнүүд шэлэгдээ юм.

Мелиорациие үргэнөөр дэлгэрүүлгэ тон шухала хэрэг мүн. Гэбэшье шанаржуулан һайжаруулагдаһан газарай ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ тухай һанаагаа табиха гээшэ баһал шухала. Эндэ манайда бухы юумэн хэгдээ бэшэ. Ороной уһалагдадаг газарай оройдоол гурбанай нэгэ хубиданьмүнөө дээрээ проектээр хараалагдаһан ургаса абтана. Энээниие хүлисэхөөр бэшэ. Зарим газарта уһанай ажахын барилгын комплексно бэшээр, шанар муутайгаар, олон жэлнүүдтэ ашаглагдахаар бэшээр баригдадаг байһан баримта тушаа һанаа амар байжа шадахагүйбди. Зарим областьнуудта газар шанаржуулгын түхеэрэлгэнүүдые хангалтагүйгөөр хэрэглэдэг, харин олохон районуудта уһанай нөөсэнүүд эзэн бусаар гаргашалагдадаг байна.

Эндэ комплексно хандалга онсо шухала. Мелиорацида арадай айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомолходоо, тэрээндэ тон ехээр найдадаг байнабди.

Газар шанаржуулан һайжаруулха программые бэелүүлхэ талаар нютагай зургаанууд, колхоз, совхозууд зохёохы эдэбхи үүсхэл гаргахынгаа хажуугаар болгоомжотой, бодомжотой байха зэргэтэй. Уһанай ажахын эмхи зургаануудтай хамта газар шанаржуулан һайжаруулха хүдэлмэри үнгэрхэдөө, тэдэнэр дотоодын арга боломжонуудые, өөһэдынгөө хүсэ болон мүнгэ зөөри хэрэглэхэ уялгатай.

Нуга сабшалан гээшэ хээрын ногоо абаха хизааргүй ехэ нөөсэ болодог. Тэрэниие гуримшуулга — хойшолуулашагүй хэрэг мүн.

Мелиорациин асуудалнуудые шиидхэлгэ экологическа асуудалнуудтай таһаршагүй холбоотой. Юуб гэбэл, газар шанаржуулан һайжаруулхадаа, яажашье һаа байгаалида нүлөө үзүүлхэ болонобди. Байгаалида тон болгоомжотойгоор хандаха хэрэгтэй. Тэрээндэ хоро хүргэхэгүй, харин бүри һайн болгохо, тэрэнэй арга боломжонуудые арьбадхаха шухала. «Бидэнэр гансал мүнөөдэр тухай бэшэ, харин ерээдүй тухай бодохо, яаралтай, һайса бодожо үзэгдөөгүй шиидхэбэринүүдые абахагүй гэжэ оролдохо уялгатайбди»,—гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Уһанай ба газарай нөөсэнүүдые сахин хамгаалгада, оршон тойронхи дайдые һайжаруулгада, газар дээрэхи бухы ажамидаралые һайн болголгодо айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг туланьой модондо баһал гамтай нарииаар хандаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань дээшэлүүлхэ асуудалнуудай хажуугаар КПСС-эй ээлжээтэ XXVII съездэ бэлэдхэлэй үедэ партиин оролготой, арбан хоёрдохи табан жэлэй ба саашанхи үеын түсэбүүдые зохёон табилгатай холбоотой зорилгонууд К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор табигдаба. Энэ зуун жэлэй эсэс болотор партиин экономическа хараа шугам тэдээн дотор харуулагдаха, тодорхойлогдохо байна.

Манай хүнүүдэй ажалай горитой үрэ дүнгүүдэй үндэһэ һуури дээрэ арадай һуудал байдалые болон ажабайдалай оюун ухаанай хэмжээе горитойгоор дээшэлүүлхэ гээшэ эдэ түсэбүүдэй гол зорилго болоно. Ниитын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, хүгжэлтын эрхэ нүхэсэлнүүдые, нэн түрүүн эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын шэнэ туйлалтануудые һайнаар хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, алмалта арьбалалтын гуримые шангадхаха, хүтэлбэриие болон ажахын эрхилэлгын онол аргануудые наринжуулан һайжаруулха гээшэ энэ зорилгые туйлаха гол арга замууд болоно.

Мүнөө съездэ бэлдэжэ байхадаа, 1984 оной ба бухы табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ партии бухы хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлнэ.

КПСС-эй Программын шэнэ редакциие найруулгада, мүн тэрэшэлэн партиин Уставта оруулагдажа боломоор хубилалтанууд тухай дурадхалнуудые хаража үзэлгэдэ ЦК-гай Политбюро онсо анхаралаа хандуулна гэжэ һануулаад, үндэһэ болохо эдэ документнүүдэй ниитэ нэгэн байлгые хангаха шухала гэжэ К. У. Черненко заагаа. Партиин доторой ажабайдалые эмхидхэлгэдэ, шата бүхэнэйнь ажал ябуулгын онол аргануудта, коммунистнуудай ажал хүдэлмэридэ ба зан ябадалда, тэдэнэрэй эдэбхи үүсхэл, харюусалга болон журамда табигдадаг ехэ эрилтэнүүд тэдээн дотор найруулагдаха ёһотой.

К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ доторхи гол бодолнууд болон тобшололнуудые КПСС-эй ЦК-гай Пленум сүм һайшааба. Партийна, совет ба ажахын органууд, ниитын эмхинүүд болон ажалша коллективүүд ажал ябуулгадаа тэдэниие хүтэлбэри болгон саг үргэлжэ хэрэглэхэ зэргэтэй.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой баталһан ба Н. А. Тихоновэй элидхэл дотор найруулагдаһан арбан хоёрдохи табан жэлдэ ба 2000 он болотор хугасаада Мелиорациин ба шанаржуулагдан һайжаруулагдаһан газар хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ удаан болзорой программа һайшаан дэмжэгдэбэ.

Мелиорациин удаан болзорой программаһаа уламжалан гараһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулха шухала гээд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол дотор онсолон заагдана.

Мелиорациин талаар шэнэ ехэ зорилгонуудые шиидхэхын тула партийна хүтэлбэриин онол аргануудые саашадань наринжуулан һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Пленум заана. Эдэбхи үүсхэл ба ажалша шадабари бухы талаар хүгжөөхэ, урмашуулха, гурим ба журам бэхижүүлхэ, хиналтын үрэ нүлөөе дээшэлүүлхэ, ажалша коллективүүдтэ социалис мүрысөөе эдэбхижүүлхэ, капитальна һомололтонуудые ба байгуулагдаһан мелиорированна нөөсэнүүдые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэрэй хүсэл оролдолгонуудые элсүүлхэ шухала. Ажахын тоосооной бригадна подряд, түрүү ажахынуудай дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай бүри ехээр анхарха, эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай, нютагай Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ.

ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые идхан дэлгэрүүлгэдэ ба тэдэниие дүүргэлгые эмхидхэлгэдэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй, олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй үүргэ ехэ. Хүдөө нютагуудта партиин үнгэргэдэг хүдэлмэриие гол анхаралдаа байлгаха, мелиорациин саашанхи хүгжэлтын түсэбүүдэй дүүргэлтын ябасые, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй туйлалтануудые, хүдөөгэй ажалшадай ажал хэрэгүүдые тэдэнэр һайнаар ба тодорхойгоор харуулха, тэдэнэрэй хүнгэн бэшэ аад, һайн һайхан ажал хүдэлмэриинь нэрэ хүндые үргэхэ, ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ мелиорациин үүргые ба удха шанарые уудалан харуулха уялгатай.

Манай түсэбүүд — зохёон байгуулхы ажалай түсэбүүд мүн. Тэдэниие бэелүүлхын тула амгалан тайбан байдал, уласхоорондын харилсаануудай амгалан хүгжэлтэ, буу зэбсэг хуряалга хэрэгтэй. Ленинскэ партии, Совет гүрэн эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай болон харилсаа холбооной түлөө залан шууд тэмсэлшэд байгаа, байнашье, хэзээдэшье байха юм.

Совет хүнүүд партиин дотоодын болон гадаадын политикые халуунаар дэмжэдэг, һайшаадаг байна.

Газар шанаржуулан һайжаруулха удаан болзорой программые ажахын-политическэ тон шухала зорилго мэтээр коммунистнууд, бухы ажалшад хүлеэн абаха бэзэ гэжэ КПСС батаар найдана. Түс программые бэелүүлгэ хүгжэлтэ түгэс хүдөө ажахын үйлэдбэри байгуулха талаар шэнэ ехэ алхам хэхэ, совет экономикые бухы дээрэнь бүри үндэр хэмжээндэ гаргаха арга олгохо байна. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүд хадаа хүнэй аша туһада бухы юумэ хэхээр партиин шиидэнхэй байһанай үшөө нэгэ ехэ гэршэ болоно.

(«Правда» газетын түрүү бэшэг).

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ БАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БА АЛБА ХААГШАДТА, ПАРТИЙНА, ПРОФСОЮЗАЙ БОЛОН КОМСОМОЛОЙ ОРГАНИЗАЦИНУУДТА, СЭРЭГШЭД-ТҮМЭР ЗАМШАДТА, БАРИЛГА БОЛОН АШАГЛАЛГАДА ХАБААДАҺАН БУХЫ ХҮНҮҮДТЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, гол түмэр зам табилгые дүүргэхэ, Байгал-Амарай бухы түмэр зам дээгүүр поезднуудай хүдэлмэриин хүдэлөөе нээхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн тухай мэдээсэлые КПСС-эй Центральна Комитедтэ гүнзэгы ехээр сэдьхэлээ ханан угтабабди. Ажалай энэ гайхамшагта илалта туйлаһаарнь барилгада хабаадаһан бухы хүнүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди. Байгал-Амарай түмэр замые барилга совет арадай элитэ ехэ туйлалтануудай түүхэ-бэшэгтэ алдар габьяатайгаар орохо юм.

Транспортна шэнэ хүсэтэ һудал манай ороной, илангаяа Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй экономико хүгжөөлгэдэ, эдэ районуудта территориально-үйлэдбэриин асари ехэ комплекснүүдые байгуулгада, байгаалиин нөөсэ баялигуудые арадай ажахыда элсүүлэн хэрэглэлгэдэ шухала удха шанартай байна.

Арбан жэлэй хугасаа соо БАМ-ай барилгын оршондохи хүйтэн шэмэрүүн эрхэ байдалда барилга-хабсаралгын асари ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. Хангил хабсагайе түнхижэ, буртаг тайга соогуур, намаг налхитай хододоо сэбдэг газарта 5 мянга гаран километртэ гол ба станционно түмэр зам табигдаһан, 4200 шахуу хүүргэ болон бусад түсхай барилганууд хэгдэһэн байгаа. Харгы замай объектнүүдһээ гадна, шефтээ абаһан союзна ба автономито республиканууда эмхинүүдэй хизаарнуудай ба областьнуудай эмхинүүдэй хүсөөр шэнэ хото городууд, болбосон түхэлтэй һууриин тосхонууд баригдана, ороной зүүн районуудта кадрнуудые түбхинүүлэн хүдэлгэхэ эрхэ байдал байгуулагдана.

Харгы зам баригдахатайгаа хамта хүдэлжэ байна. Нүүрһэн болон модо, барилгын материалнуудые, техникэ ба бусад ашаа тээһэн поезднууд тэрээн дээгүүр дабшана.

Комсомольск-на-Амуре хотын, Магниткын, Турксибай, Братскын барилгашадай алдарта ёһо заншалнуудые үргэлжэлүүлэн, олон мянгаад хүбүүд, басагад залуу зүрхэнэйнгөө уряагаар Ленинскэ комсомолой гол барилгада хүдэлхэеэ ерэһэн байгаа. Мэргэжэл шадабаритай болохоһоо гадна, эндэ тэдэнэр ажабайдалай эрхим һургуули гарана.

Эгээл орёо зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн эбтэй зэтэй коллектив богони саг соо барилга дээрэ мүндэлөө һэн. Энэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ хабаадаһанайнгаа түлөө харгы замые бариһан бухы хүнүүд омогорхохо эрхэтэйл.

Бухы оромнай БАМ-ые барина. Олохон республиканууд, хизаарнууд, областьнууд, хэдэн мянган предприятинууд машина, түхеэрэлгэнүүдые, рельснүүд болон шпалануудые, барилгын түхеэрэлгэнүүдые тэрээндэ эльгээнэ, бусад шухала захилнуудые бэелүүлнэ. Эрдэм-шэнжэлэлгын ба проектнэ институдууд тэрэнэй барилгада айхабтар ехэ хубитаяа оруулна. Шефтээ абаһан эмхинүүд харгы замай оршондо байрын гэрнүүдые, социально-ажаһуудалай объектнүүдые бариха талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай туйлаһан үндэр ехэ амжалтанууд хадаа Хабаровска хизаарай, Буряадай ба Яхадай АССР-нүүдэй, Амарай, Эрхүүгэй болон Шэтын областьнуудай партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, барилгын ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулһан эмхидхэлэй, политическэ хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн болоно.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгые түгэсхэхэ, харгы замай оршондохи ашагта малтамалнуудай нөөсэ баялигуудые дары түргөөр нээжэ, ашаглахын тула шэнэ промышленна объектнүүдые бариха талаар саашадаашье бүри эршэмтэйгээр ажаллаха, манай инаг дурата Эхэ ороной аша туһада шэнэ амжалтануудые туйлаха байһандатнай найдажа байһанаа мэдүүлнэбди.

Хүндэтэ нүхэдүүд, Таанадта элүүр энхэ ябахыетнай, 1984 оной ба бухы арбан нэгэдэхи табан жэлэй социалис уялгануудые, даабаринуудые дүүргэлгэдэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэбди.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

КРЕМЛЬ СОО ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунхтай октябриин 26-да Кремль соо хөөрэлдэбэ. Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Г. В. Романов; Монголой талаһаа — МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Д. Моломжамц, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Ц. Намсрай хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ажал ябуулга тухай К. У. Черненко монгол нүхэдтөө мэдээсэбэ. Экономикын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, арадай ажахые хүтэлбэрилгын гуримые наринжуулан һайжаруулха, эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, энээнэй үндэһөөр совет арадай материальна ба оюун ухаан бодолой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха хэмжээнүүд ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглээ.

МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, МНРП-гэй ээлжээтэ бэшэ наймадахи Пленумэй һүүлээр партиин бэелүүлжэ байһан эмхидхэлэй, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай, байгуулагдаһан экономическа хүсые бүри үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ, хүдөө ажахые тогтууритайгаар хүгжөөхэ хэмжээ ябуулганууд тухай Ж. Батмунх хөөрэбэ. Тэдэниие бэелүүлхын түлөө монгол арадай эршэмтэйгээр ажаллажа байһан социально-экономическа ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ Советскэ Союзай үзүүлжэ байдаг али бухы туһаламжа шухала удха шанартай юм гэжэ тэмдэглээ.

Политическэ, экономическа, соёлой ба бусад асуудалнуудаар совет-монгол харилсаае саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгын гол шэглэлнүүдые хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Социалис интернационализмын гол ёһонуудта үнэн сэхэ КПСС болон МНРП манай партинуудай, оронуудай болон арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной эбдэршэгүй бата холбоое, хани барисаае али бухы талаарнь бэхижүүлхэ хараа шэглэлээ саашадаашье залан сэхээр бэелүүлхэ юм гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ.

Уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, империализмын, нэн түрүүн США-гай эгээл хархис хүсэнүүдэй политикын аюул түбэгүүд улам үргэдэжэ байна гэжэ тэмдэглэбэд. Ази түбидэхи байдалда хоёр тала онсо анхаралаа хандуулаа. Тэрэниие гуримшуулан һайжаруулха талаар бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала гэжэ тэдэнэр зааба. Советскэ Союзай, Монголой Арадай Республикын, бусад социалис гүрэнүүдэй оруулһан мэдээжэ дурадхалнууд энэ талаар һайн нүлөө үзүүлхэ байна.

Хөөрэлдөөнүүд аха дүү ёһоной хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй, зүбшэн хэлсэгдэһэн бухы асуудалнуудаар үгээ гүйсэд дүүрэнээр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо О. Б. Рахманин, КПСС-эй ЦРК-гай гэшүүн, СССР-һээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд С. П. Павлов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша В. В. Шарапов, Монголой талаһаа — МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай Уласхоорондын холбооной таһагые даагша Ц. Балхажав, МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ц. Гурбадам, МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша Р. Бата мүн лэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсаһан байгаа.

(ТАСС).

МҮНӨӨДЭР МАНАЙ ОРОНОЙ АЖАЛШАД АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР БАЯР БАЯСХАЛАНТАЙГААР ТЭМДЭГЛЭЖЭ БАЙНА

Транспортые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 2-дохи предприятиин слесарь-моторист Петр Тарасович Рогожиндо «Буряадай АССР-эй транспортын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Харгы барилгые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «Бурятавтодор» управлениин харгы барилгын 1-дэхи управлениин бульдозерай машинист Гурьян Васильевич Афанасьев, Эрхүү—Улаан-Үдэ гэһэн автомобильна харгын автогудронаторай машинист Николай Сергеевич Тимко гэгшэдтэ «Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо.

Үйлэдбэридөө үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө, Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэй дашарамдуулан, «Бурятавтодор» управлениин Захааминай харгы заһабарилга-барилгын участогай погрузчигай машинист Николай Дамдинович **Бальжитов**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй 1268-дахи автоколонныи түмэршэ дархан Ваась Гомбоевич **Батуев**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 3-дахи предприятиин жолоошон Николай Федорович Бельшев, Эрхүү—Улаан-Үдэ гэһэн автомобильна харгы барилгын 1-дэхи управлениин ахамад инженер Василий Иосифович **Брындиков**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй ашаанай автотранспортна 2-дохи предприятиин жолоошон Геннадий Константинович **Кабунов**, Эрхүү—Улаан-Үдэ гэһэн автомобильна харгын харгы барилгын 2-дохи управлениин жолоошон Александр Анатольевич **Лисин**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй ашаанай автотранспортна 3-дахи предприятиин жолоошон Яков Борисович **Массович**, Хяагтын харгы заһабарилга-барилгын управлениин хүдэлмэришэн Владимир Спиридонович **Милюшин**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 2-дохи предприятиин жолоошон Андрей Лукич **Потрачков**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 1-дэхи предприятиин жолоошон Валерий Викторович **Ряшенцев**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй Каменскын автотранспортна предприятиин жолоошон Юрий Александрович **Филиппов**, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй 1268-дахи автоколонныи жолоошон Иван Михайлович **Щербаков** гэгшэд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнагдаба.

Мүнөөдэр—Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ЖОЛООШОДНАЙ ЗОРИГЖОЛТОЙ

Буряадай АССР-тэ ниитын хэрэглэмжын транспортын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе, мүн Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые угтуулан, манай Улаан-Үдын пассажирска 3-дахи предприятиин коллектив социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисые үргэдүүлээ һэн. Ингэжэ ажалдамнай хэды бэрхэшээлнүүдэй ушарбашье, байгша оной юһэн һарын түсэб сүм бэелүүлэгдээ. Автомобильна транспортын материально-техническэ үндэһэ һуурине саашадань бэхижүүлхэ, ниитын хэрэглэмжын транспортые булюу түргэнөөр хүгжөөхэ тухай, автомобильнуудай паркын бүридэлые нарижуулан һайжаруулха тухай КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула манай таксомоторно паркын жолоошод, механигууд, слесарьнүүд, диспетчернүүд мэргэжэл шадабаряа дуунан зорюулжа байнхай.

Мүнөө жэл 10 шэнэ машина паркдамнай үгтөө. Ерэхэ жэлдэ үшөө 5 машина нэмэхээр хараалагдана. Ингэжэ жэлһээ жэлдэ манай хотодо «такси» түхэлэй машинануудаар хүн зонине зөөлгэ һайжаруулагдана гээшэ. Үйлэдбэридэ хабаатай бодото баримтануудта хандая. Түлбэритэй километрнүүдээр хэмжэгдэн хараалагдадаг түсэб 100,5 процент, сэбэр олзо оршын талаар түсэб 100,3 процент дүүргэгдээ.

Таксинуудай жолоошодой 27 бригада эндэмнай хүдэлдэг юм. Социалис мүрысөөнэй үнгэрһэн юһэн һарын дүнгүүдээр В. Т. Ивановай хүтэлбэрилдэг 2-дохи колоннын жолоошод түрүүлэн гараа. Эдэнэр үйлэдбэриин ашаг үрые, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар илангаяа зохисотой, бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абажа шадаа гээд тэмдэглэлтэй. Онсолбол, пассажирнуудые һайнаар хангадаг, тэдэнэртэ хүндэтэйгөөр хандадаг юм. Захилнуудые саг болзортонь дүүргэхэ хүдэлмэрээ шадамар бэрхээр эмхидхэһэнэйнь үрэ дүн элитэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй уялга, даалгабаринуудые болзорһоо урид дүүргэһэн жолоошодой дүрөөн бригадануудые мэргэжэлэйнь һайндэрөөр амаршалха дуран хүрэнэ. Эдэмнай хадаа Ю. Д. Бозякинай хүтэлбэрилдэг 10-дахи, С. Ф. Белышевэй, В. А. Фигурагай, А. Я. Пыкинэй ударидадаг 3-дахи, 4-дэхи, 23-дахи бригаданууд болоно. Хүдэлмэриингөө сагта таксинуудые таһалгаряагүй түргэнөөр ябуулха, оньһон техникэдээ наринаар хандаха, үйлсэ, гудамжануудта машинаая болгоомжотой һэргэг ябуулха ушарта ниимэ амжалтанууд туйлагдана гээшэ.

Хүн зонине транспортын зүйлнүүдээр зөөлгые, хангалгые һайжаруулхын тула предприятиин түлөөлэгшэд урдаа табигдаһан техническэ, экономическа ба социальна удхатай уг зорилгонуудые комплексно аргаар шиидхэхые оролдоно. Кадрнуудые тогтонижуулха талаар, коллектив соо нүхэд еһоной харилсаа байгуулхаар политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдадаг. Улам жалан ажалай журам һайжарна бшуу. Бүхы 700 гаран жолоошодоймнай диилэнхи олониинь «Аваригүй ажалай түлөө» гэһэн I, II шатын тэмдэгүүдээр шагнагданхай. Энэ баримтаһаа һаа багшалан, «Пассажирнуудые жэшээтэ еһоор хангадаг жолоошон» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 600-гаад жолоошод тэмсэнэ, оролдосо шадабаряа харуулна гэжэ тэмдэглэлтэй.

Хамтын подрядай гуримаар 5 бригада хүдэлдэг юм. Ю. Д. Бозякинай бригада 1982 ондо эгээл түрүүлэн энэ гуримаар ажаллаха гэжэ хоорондоо зүбшэн хэлсээд шиидэһэн юм. Бригадын гэшүүн бүхэн хамтын ажалай дүнгүүд тухай, хүсэеэ дууһан элсүүлэн хүдэлхэ тухайгаа һайса ойлгожо, мэдэржэ абаһан байгаа. Ингэжэ ажалай журам һайжарһан, жолоошод ниитын ажабайдалда эдэбхижэһэн, олоной хэрэгые түбхын түрүүндэ табидаг заншалтай болоһон байна. Автомобильнуудай техническэ байдалай түлөө харюусалгань дээшэлээ. «Хажуудаа нэгэшье гээгдэлшэгүйгөөр» гэһэн хүдэлөөнэй үүсхэл дэлгэрүүлһэн энэ бригада 1981 онһоо 1984 он болотор автопредприятиин эгээл эрхим коллективүүдэй нэгэн гэжэ тодорон алдаршаа юм. Ушар иимэһээ Буряадай АССР-эй ниитын хэрэглэмжын транспортын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн, мэргэжэлэйнгээ һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай ехэ бэлэгүүдтэй хүрэжэ ерэһэн Ю. Д. Бозякинай бригадын коллективэй РСФСР-эй Автомобильна транспортын министерствын ба профсоюзай ЦК-гай тусхай дипломоор шагнагдаһандань урма баяртайбди. Габшагай ажалай түлөө үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһан жолоошон, ажалай ветеран Н. И. Гормонов дурсагдагша министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа гэһэн мэдээсэл бултаниие баясуулаа.

Коллективэймнай ажабайдалай эгээл ехэ баяр гэхэдэ, дүрбэн жолоошоднай арбан нэгэдэхи табан жэлэй хубиингаа түсэбтэ даалгабаринуудые болзорһоо урид дүүргээд, мүнөө арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна. Ажалай алдар солодо хүртэгшэд, нэрэ хүндээ дээрэ үргэжэ ябагшад —эдэмнай хэд бэ гэбэл, А. Я. Пыкин, Н. Ф. Белышев, В. И. Казарихин, М. И. Безызвестных гэгшэд болоно. Үнэн сэхээр, шударгыгаар хүдэлһэнэй, ажалай ба түнсэдхэхы журам жэншэдгүй сахиһанай, хүн зониие жэшээтэ еһоор хангаһанай, автомобилиингаа техническэ харууһые харааһаа хэзээдэшье алдадагүй байһанай ашаар эдэ жолошод табан жэлэйнгээ хубиин түсэбые бэелүүлээ. Эдэмнай дүроүүлэн залуушуулые һурган хүмүүжүүлдэг, мэргэжэлдэнь дадхаадаг хүнүүдэй түрүү зэргэдэ жагсана. Тиимэһээл сүг хүдэлдэг нүхэдэйнгөөшье, пассажирнууданшье хүндэдэ хүртэжэ ябаһаниинь дэмбэрэлтэй.

Манай коллективэй гол зорилго гэхэдэ, «такси» түхэлэй транспортаар хүн зониие бүри һайнаар, гүйсэдөөр хангалга болоно. Тиимэһээл автомобильнуудаа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэ, техническэ харууһыень һайжаруулга зайлашагүй уялгамнай мүн. Энэ талаар колонно, бригада бүхэндэ «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ!» гэһэн уриа дэлгэрүүлхэ, хүнгэн машинын рульда һуужа, гүрэнэй түсэб дүүргэхын түлөө эрмэлзэһэн жолоошон бүхэнэй харюусалгые бүри дээшэлүүлхэ гээшэ манай, хүтэлбэрилэгшэдэй, ажалай ветерануудай, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй гол зорилго болоно.

В. ЗАПЕКИН,
Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 3-дахи предприятиин начальник.

ҮГЛӨӨДЭР—ЛЕНИНСКЭ КОМСОМОЛОЙ МҮНДЭЛЬЭН ҮД

ЗАЛИРШАГҮЙ ХҮСЭ

Үглөөдэр манай орон Ленинскэ комсомолой түрэһэн үдэр тэмдэглэхэнь. Энэ ехэ һайндэрые гансашье мүнөө үеын залуушуул тэмдэглэхэ бэшэ. Манай ороной бүхы үетэн энээниие өөрын гэжэ тоолодог, тэрэниие ходоодоо хүндэтэйгөөр угтадаг гээшэ. Энэшье зүб. Олонхинь комсомолой һургуули гаража, бүхы наһандаа хатуужан зоригжоһон байнэ бшуу. Мүнөөшье тэдэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ залуу наһанай залиршагүй ошохонууд бадарһаар.

Байгша он манай Буряадай комсомолой ажабайдалда ехэ удха шанартай, мартагдашагүй байгаа. Энэ жэлдэ республикымнай комсомолшууд алдарта 60 жэлэйнгэ ойе нэрэ солотойгоор угтаа. Гадна Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад арадай һайн дураараа орoһоор 325 жэлэй ойн гайхамшагта һайндэр болоһон байна.

Эдэ бүгэдэ республикымнай комсомолшууд болон залуушуулай дунда унтаршагүй эдэбхи үүсхэл бадаруулжа, тэдэниие үндэр бүтээсэтэ ажалда уряалһан байха юм. Иимэ оршон байдалда залуу хүбүүд, басагад урид абаһан социалис уялгануудаа дахин хаража, арга боломжоёо сэгнээд, тэдэнээ дээшэлүүлһэн байха юм. Олон шэнэ үүсхэл мүндэлэн гараа. Ингэжэ республикымнай комсомолшууд алдарта һайндэрөө ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтажа байна гээшэ.

Энэ зуун жэлэй эгээн томо барилгануудай нэгэн болохо Байгал-Амарай түмэр замай барилгашад габшагай шанга ажалаараа гүрэнэй даабари жэлээр урид дүүргэбэ. ВЛКСМ-эй XVII съездын эльгээһэн эгээн түрүүшын отрядай БАМ-да бууһанһаа хойшо арбан жэл үнгэрөө. Һаяхан октябриин 29-дэ Александр Бондарь Иван Варшавский хоёрой хүтэлбэрилдэг суута коллективүүд урда урдаһаа уулзажа, һүүлшын залгалаа—«алтан» рельс холбожо, энэ замые Эхэ оронойнгоо аша туһада хэтэ мүнхэдөө «ажаллахыень» үреэбэ.

Энэ үе соо хэды ехэ ажал хэгдээ гээшэб! Хүнэй хүлэй гэшхээгүй гүн шэдхэ тайга ходоро сохижо, гурба хахад мянганһаа дээшэ километртэ рельс табигдаха байгаа ха юм. Гадна хэды ехэ газар урбуулагдаа, хэдэн хүүргэ табигдаа гээшэб! Хэдэн арбаад километр тоннельнүүд малтагдаа. Урдань үзэгдөөгүй гоё һайхан город, хүдэлмэришэдэй тосхонууд урган бодоо. Мүнөө бүхы оромнай энэ ехэ барилга хэгшэдээр омогорхон байна. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар БАМ-ай Буряадай участогай ажалай баатарнууд Александр Васильевич Бондарь, Вячеслав Иванович Аксенов, Николай Андреевич Еременко гэгшэдтэ Социалис Ажалай Герой гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Тэрэшэлэн энэ ехэ барилгада гансахан залуушуул шалгараа бэшэ. Республикымнай промышленна предприятинуудта социалис мүрысөөнэй эршэ шангаданхай. Улаан-Үдын ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай Б. Аюшеевагай ударидадаг нооһо илгагшадай комсомол-залуушуулай бригада энэ табан жэлэй эхиндэ «5 жэлэй түсэб — 4 жэл соо» гэһэн үүсхэл гаргаһан байгаа. Мүнөө тус бригадынхид үгэдөө хүрэжэ, уялгаяа дүүргэхэеэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ энэ бригадын гэшүүд 1985 оной август һарын тоосоогоор ажаллажа, түсэбһөө гадуур 1001 тонно нооһо илгаад байна. Энэ комбинадай үшөө найман бригада энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй даабариие болзорһоонь холо урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээ.

Республикын гол һалбари болохо ху... ажахыда хүдэлжэ байһан хүбүүд, басага... баһал нэрэ солотойгоор өөрынгөө һайнд... угтажа байна. Эндэ Зэдын районой Лен... нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Ю... Намсараевые онсо тэмдэглэмээр. Энэ ... най ажахы соогоо эгээн залуу хонишон... Гэбэшье ажалдаа нэтэрүү, зоригтой б... тула аха нүхэдһөө багашье гээгдэнэгүй, ... жэлдэ тэрэ зуун эхэ хонин бүриһөө ... хурьга абажа, бултыень түлжүүлжэ туша...

Энэ жэлэй таряа хуряалга залуу механи... торнуудаймнай ёһотой шалгалта болоо, ... шалгалтаяа тэдэнэр амжалтатай бараа ... тэмдэглэхэ шухала. Байгша оной таря... ряалгые богони болзорто, һайн шанарта... үнгэргэхэ талаар Кабанскын районой «... гинский» совхозой залуу механизатор... республикынгаа залуушуулда хандаһан ... гаа. Энээниие ВЛКСМ-эй обкомой бюро ... шаагаа һэн. Мүнөө үедэ үүсхэлшэд үгы... хүрэжэ, гүрэндэ түсэбһөө гадуур ороо... шаажа байна.

Республикымнай колхоз, совхозуудта ... тын адууһа малай үбэлжэлгын харюусал... хаһа орожо ерэбэ. Энэ жэлэй үбэлж... хүнгэн байхагүй. Зарим ажахынуудта ... тэжээл муугаар бэлэдхэгдэнхэй. Тиим... комсомолшууд болон залуушуул энэ ... үбэлжэлгые үнгэргэхэ хэрэгтэ туһалха, ... дынгөө хубитые оруулха байна. Һаяхан ... лэй үедэ ехэ һү һааха талаар Улаан-Үд... районой һаалишадай республикынгаа ... һаалишадта хандаһан хандалгые ВЛКСМ... обкомой бюро һайшааба.

Энэ һайхан һайндэрөө угтажа, туйлаһан ... жалтанууд тухайгаа элидхэжэ байхадаа ... сомолшууднай дүүргээгүй хэрэгүүд, бии ... гаа дутуу дунданууд тухайгаа мартаха...

Мүнөө дэлхэй дээрэ хүлгөөтэй. Тиим... республикымнай комсомолшууд болон ... луушуул ерэхэ жэлэй зун манай оро... ниислэл хото — Москвада залуушуул ба... студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VII фестиваль ... гэргэхэ гэһэн мэдээсэл ехэ баяртайгаар ... абаба. Республика доторнай комсомол... шуулай субботнигууд үнгэргэгдэжэ б... Энэ субботнигуудта ажаллажа олоһон ... гээ залуушуул фестивалиин жасада оруу...

Энэ һайн һайхан хэрэгые дэлгэрүүлэ... лаар түрүүшын үүсхэгшэд нэрлэгдэбэ. С... гын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхо... Булагай һү һаалиин фермын комсомол... шуулай коллектив арбан нэгэдэхи табан ... лэй түсэб тус фестивалиин нээгдэхэ ү... болотор дүүргэжэ, 1985 оной дүүргэхэ ... сэбһөө гадуур 300 тонно һү һааха гэһэн ... шэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаба. Ти... нэр энэ үгэдөө хүрэхын тула мүнөө... эхилжэ, габшагай шангаар ажаллажа б... Тиихэдэ Улаан-Үдын локомотив-вагон ... барилгын заводой локомотив. болон ва... суглуулдаг цехэй залуушуул өөһэдын... хүсөөр нэгэ тепловоз, хоёр вагон суглуу... олоһон мүнгэеэ фестивалиин жасада ор... хаар шиидэнхэй.

Иимэл алдарта хэрэгүүдээрээ Буряад... мнай комсомолшууд болон залуушуул ... тиингаа анхарал оролдолгодо харюусан, КПС... эй XXVI съездын, партиин удаадахи Пле... мүүдэй, ВЛКСМ-эй XIX съездын шиидхэбэ... нүүдые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хуби... оруулжа байна.

Л. БАРТУНАЦ...
ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛДЭГ АЛБАН

— Манай бюрогой хүдэлмэрилэгшэд ашаа шэрэлгын, пассажирнуудые зөөлгын шэнэ аргануудые зохёон байгуулжа, предприятинуудта дурадхаха, нэбтэрүүлхэ зорилготой юм. Техническэ хангалгын, автомобильнуудые заһабарилгын талаар зүйтэй дурадхалнуудые оруулдагбди. Гадна автотранспортна предприятинуудые һэльбэн шэнэлдэг документаци бэлдэдэгбди, туршалгын, харуулан ойлгуулгын, мүн бодото хэрэглэмжэдэ орохооршье детальнуудые хэдэгбди,— гэжэ «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй проектно-технологическа бюрогой начальник Ю. В. Аверьков хөөрэнэ.

15 жэлэй саана энэ бюро эмхидхэгдэһэн юм. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта эрдэм, техникын туйлалтануудай үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байһан сагта автомобильна транспортын хүдэлмэриие бүри ашаг үрэтэй болгохоор оролдолгын гаргагдажа байһаниинь гайхалгүй ааб даа. Энэ предприяти гол түлэб Автомобильна транспортын эрдэм шэнжэлгын институдай заабаринуудые баримталан, түсэб болон зорилгонуудаа хараалдаг юм.

Дээдэ эрдэмтэй инженер-технологууд, эндэ бэлдэгдэһэн проектээр элдэб детальнуудые бүтээдэг хүдэлмэришэд коллективэй бүридэлдэ ородог. Бюрогой байгуулагдаһанһаа хойшо хүдэлдэг ажалай ветеранууд инженер-сметчик П. И. Урнашева, метрологиин ба стандартизациин талаар инженер А. К. Булыгин, таһагуудые хүтэлбэрилдэг Н. Г. Лапачан, И. А. Белокопытов гэгшэд табигдаһан зорилгонуудаа гүйсэд, эрхим шанартайгаар бэелүүлхэ шадабаритай мэргэжэлтэд юм. Эндэхи гол таһагуудынь гэхэдэ, ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын талаар шэнэ аргануудые үйлэдбэридэ дурадхадаг таһаг, автомобильнуудые техническэ талаар хангаха, заһабарилха технологи байгуулан зохёодог таһаг, проектно-сметнэ таһаг гэхэ мэтэ болоно. Гадна туршалгын мастерской бии. Эндэ, жэшээлэн хэлэбэл, двигательнүүдые заһабарилхада хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэнүүд, тормозой байдалые шалгаха стендүүд гэхэ мэтэ бүтээгдэдэг. Мастерскойнь уужам, элдэб станогуудаар хангагданхай. Ажалай аюулгүйе сахилгын, мүн оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха таһагай хүдэлмэрилэгшэд, анхан табигдаһан графигай ёһоор, предприятинуудта хүрэжэ, санитарна байдалыень шалгадаг, байгаали, агаар бузарлалгые һэргылхэ хэмжээнүүдые абадаг юм.

Жэлэй туршада бюрогойхид дунда зэргээр 90 мянган түхэригэй проектно-сметнэ хүдэлмэри хэдэг, туршалгын мастерскойдо 60 мянган түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэдэг гэжэ тодорхойлогдонхой.

— Ямар предприятинуудһаа мүнөө жэл танда захил ороо һэм? — гэжэ асуубабди.

— 1268-дахи автоколоннодо манай бюрогой дурадхалаар техническэ хангалтын 2-дохи профилактори баригдажа байна. 1-дэхи ГАП-ай, мүн Каменскын АТП-гэй захилаар агрегадуудые һэлгэхэ үедэ автомобиль дээшэнь үргэдэг түхеэрэлгэнүүдые мастерской соогоо бэлэдхэнэбди. Энээнэй ашаар заһабарилга түргэдхэгдэхэ жэшээтэй юм. 3-дахи ГАП-да туһаламжа үзүүлээбди. Магазинуудта хилээмэ зөөхэдөө хэрэглэхэ контейнерэй проект бэлдэжэ үгөө һэмди. Хэрбээ энэнь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэбэл, машинаһаа хилээмэ буулгалга оньһожоруулагдаха юм. Иимэшүү баримтануудые үшөөшье дурдамаар һэн, — гэжэ нүхэр Аверьков харюусаа бэлэй.

Автотранспортна предприятинуудай хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ, оньһожоруулха, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхын тула оролдожо байһан бюрогой хүдэлмэрилэгшэд зохёохы эдэбхиеэ бүри бадаруулханъ дамжаггүй.

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Лабораториие даагша Н. И. Щербакова ба залуу мэргэжэлтэ Жанна Хомич. 2. Слесарь Сергей Арсентьев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭРДЭМ НАУКА— ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

АГРОХИМИЧЕСКЭ ШЭНЖЭТЭЙ

Мүнөө үедэ хүдөө ажахын ургамалнууд газарай хүрьһэндэ оруулагдаһан минеральна үтэгжүүлгын оройдоол 40—50 процент хүрэтэр ашаг шэмыень абадаг гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Харин бэшэниинь хүрьһэн соогоо миин үлоод хосордог, үгышье һаа, бороодо, газар дорохи уһанда угаагдажа һаладаг байха юм. Үтэгжүүлгын ашаг шэмыень үрэ ехэтэйгээр гүйсэд хэрэглэхын тула юун хэгдэхэ ёһотойб! Энэ асуудалаар ВАСХНИЛ-ай гэшүүн-корреспондент, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай филиалай Биологиин институдай директор Эдуард Климашевскидэ АПН-эй корреспондент Владимир Жешнев хандаһан байна.

— Манай институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн шэнжэлгын ёһоор нэгэ адли аад, ондо ондоо сортын ургамалнуудай таригдаһан газарта минеральна үтэгжүүлгэ нэгэ адли нормоор оруулхада, эдэ ургамалнуудай ондо ондоогоор хэрэглэдэг байһаниинь элирүүлэгдэнхэй. Ураалда, Сибирьтэ, Алас-Дурнада ургуулагдахаар зууршалагдаһан бүхы түрэлэй шэниисэдэ оруулагдаһан үтэгжүүлгые элдэбын дозоор хэрэглэлгые бидэ удаан саг соо шэнжэлэн үзэһэн байнабди.

Үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ талаар сорт бүхэн өөрын нормотой гэжэ тодорхойлогдоһон байна. Ондоогоор хэлэбэл, газарай хүрьһэндэ оруулагдаһан үтэгжүүлгые тусхай нормодонь хүрэтэр ехэ болгобол, сорт сортоороо ургамалнуудай ургасань хараа байса дээшэлдэг. Хэрбээ үтэгжүүлгынгээ дозые нормоһоонь үлүүлхэдэ, ургамалнууд тэрэнэйнгээ ашаг шэмые гүйсэд абажа үрдинэгүй, үгышье һаа саашадаа ургаха хэрэгтэнь тэрэ һаад ушаруулна. Агрохимигүүдэй дурадхаһанай ёһоор, шэниисын зарим сортнууд гектар бүридэ оруулагдаһан 50 — 60 килограмм азот хэрэглэжэ шадана. Иимээр үтэгжүүлгэ оруулагдаһан газарай ургасын эшэнь үлүүсэ бүдүүн болодог. Тиимэ ургамалнууд газартаа няалдажа унадаг, һүүлдэнь тэрэниие хуряаха гээшэ тон бэрхэтэй.

Гэхэтэй хамта зарим ушарта шэниисэдэ шухаг бодосууд ехэл нүлөө үзүүлдэг байха юм. Жэшээлхэдэ, «бурятская-34» сортын шэниисын таригдаһан уһалагдадаг газарай гектар бүридэ дунда зэргээр 240 килограмм болон дээшэшье азот оруулхада, тэрэнэй эшэнь унадаггүй, ургасаяа үдэр бүхэндэ дээшэлүүлжэ шададаг. Фосфорно үтэгжүүлгые зүбөөр хэрэглэхэ талаар туршалга үнгэргэгдөө һэн. Ешмээнэй, кукурузын зарим сортнууд энэ үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ, ондо ондоогоор ашаяа харюулһан байха юм.

Саашадаа минеральна үтэгжүүлгые зүбөөр, һайнаар хэрэглэхын тула Дунда-Азиин республикануудта таригдадаг «Ташкент-1», Ф-159, С-4727 сортнуудай хлопчатнигууд дээрэ туршалганууд үнгэргэгдэһэн байна. Шиигтэй, намаглиг газарта һуулгагдаһан С-4727 сорт һайн ургаса үгөө. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, 200—200 хубиһаа бүридэһэн азот болон фосфорой, 100 хубиһаа бүридэһэн калиин холисо ургасын хүгжэлгэдэ нилээд ехэхэн нүлөө үзүүлээ бшуу. Тэрэнэй хажуугаар газарай хүрьһэн, сагай уларил, шииг нойтон, гэрэлтүүлгэ гэхэ мэтэ бусад элдэбын факторнууд өөһэд өөһэдынгөө һуури батаар эзэлээ. Эдэ бүгэдэһөө ургамалай ургаса сэхэ дулдыдадаг байна.

Ушар иимэһээ селекционернүүд агрохимигүүдэй ажалда гэхэ гү, али хүдөө ажахын ургамалнуудые ургуулдаг тук гээшые зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэхэн туһаламжа үзүүлхэ аргатай бшуу. Энэ талаар нэгэдэхеэр, үтэгжүүлгые газарай хүрьһэндэ оруулхадаа ургамалда бүхыдэнь бэшэ, харин сорт бүхэниие хаража тодорхойлоод оруулха гээшэ зүбтэйдэ тоологдоно. Хоёрдохёор, селекционернүүд үтэгжүүлгэ оруулхадаа, тэрэнэйнгээ биологическа талыень элирхэйлхэ ёһотой. Минеральна үтэгжүүлгые зүбөөр хэрэглэбэл, ургасын 20—40 процент хүрэтэрөө дээшэлхэ аргатай байһаниинь элитэ. Энэ талаар хүдэлмэри хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй.

(АПН).

Совет орон дотор

ЗАЛУУ СОВЕТ ОРОНИИЕ МАГТАН ДУУЛАГША

БЕЖЕЦК (Калининска область). Залуу совет орониие магтан дуулагша гэжэ Александр Самохвалов Эсэгэ ороной уран зурагай түүхэдэ ороо юм. Тэрэнэй түрэһөөр 90 жэлэй ойе нютагайнь хүн зон һая тэмдэглэбэ. Эндэхи музейдэ нээгдэһэн выставкэдэ уран зураашын зохёол бүтээлнүүд табигдаа.

Эрхим бэрхэ иллюстратор, скульптор байһан Самохвалов театрта зорюулан олон һонирхолтой бүтээлнүүдые байгуулһан байна. Гэбэшье тэрэ уран зурагай талаар эгээл эрхим дүнгүүдые туйлаа юм. Шэнэ байдал байгуулагша залуу хүнүүд—бүд нэхэгшэд, метростройн басагад, таряашад тэрэнэй дуратай геройнуудынь Революциин хэрэгые үргэлжэлүүлһэн үетэнэй хамтадхагдамал образые тэрэ бэдэрдэг байгаа. Тиигэжэ Самохвалов совет искусствын классикада ороһон «Девушка в футболке» гэжэ суута зураг бүтээһэн байна.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛОЙ ШАНГАЙ ЛАУРЕАДУУД

АЖАЛААР ОЛДОҺОН АЛДАР СОЛ

НАМТАРҺААНЬ: 1961 ондо Улаан-Үдэ хотодо түрэһэн. 1975 онһоо ВЛКСМ-эй гэшүүн, 1983 ондо КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаба. 1984 ондо үйлэдбэриин талаар Буряадай комсомолой лауреат гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Республикынгаа комсомолой дээдын хайра шанда хүртэһэн Галина Матренинагай намтартай дүтөөр танилсажа, тэрээнтэй сүг хүдэлдэг оёдолшод басагадай ажалай намтартай сасуулан харабалнай, абаһаар илган тэмдэглэжэрхихээр юумэн байхагүй. Гансал түрэһэн үдэрэй, ВЛКСМ-эй гү, али партиин гэшүүндэ ороһоной, ажалда абтаһан үдэрэйнь бэшэлгэнүүд лэ ондо ондоо байха. Ажалай намтарай хэды дэлгэрэнгыгээр, тодорхойгоор бэшэгдэнхэйшье һаань, тэрэ хүнэй ажал дээрээ хүдэлжэ байхыень, сүг хамта ажалладаг нүхэдтэеэ харилсаха, хөөрэлдэхыень, мүн лэ тэрэнэй нюдыень һайнаар адаглан хараагүйдөө, намтарһаа, характеристикэһээ тэрэ хүниие һайса мэдэхэ болооб гэжэ хэлэхэнь бэрхэтэй байдаг...

— Гэр булынгөө байдалай шалтагаанаар дунда һургуули дүүргэнгүй, 8-дахи классай һүүлээр Улаан-Үдын 8-дахи СГПТУ һурахаяа ороо һэм,— гэжэ Галина Матренина хөөрэнэ. — Училищида һурахада бэлэхэн байгаа. Юрэнхы эрдэмэй предмедүүд, мүн оёдолойшье талаар хэшээлнүүд хүнгэхэнөөр шудалагдадаг һэн. 1978 ондо училищияа дүүргэжэ, оёдолшоной мэргэжэлэй дипломтой болоод, училищиингаа зууршалгаар республикынгаа нютагай промышленностиин хүгжэнги томо предприятинуудай нэгэн—оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятида ерээ һэм, — гээд, тэрэ дурсалгада абтана.

Оёдолой 2-дохи цехтэ мастер Лидия Михайловна Черныхэй хүтэлбэрилдэг бригадада орожо, бэеэ дааңги ажалай түрүүшын үдэрнүүдынь, ямар нэгэн кинофильмын кадрнууд шэнгеэр нюдэнэйнь урдуур үнгэрнэ. Байза!.. Оёдолой машинын саана һууһан залуу басаган хүбэнтэй хара хүүртигүүдтэ үлгэсэ, бүтүү хармаан һуулгана. Хажуугаарнь унаһан хүбэнгүүдһээ тооһон үрхирэн дэгдэжэ, хуурай шэрүүхэн амисхалаар хамарыень сорьёодхиходонь, хашарһан шэг шарай үзүүлнэ хэбэртэй. Халаанай дүүрэхэ багаар хүсэд хатаагүй хүүртигэй хара шэрэһээ хоёр гарынь тохоногтоо хүрэтэрөө, мүн нюурыньшье эндэ тэндээ шэрэдэ зууражана. Энэ би гээшэ гүб?.. Нээрээшье, түрүүшээр ажалдаа хүсэд дадаагүй байхадаа, томо хара хүүртигүүдһээ хашарагша бэлэйб. Саашань харая. Тэрэл басаган хүүгэдэй самсада заха һуулгана. Хараха янзада анхаралтайгаар, түргэнөөр хүдэлнэ. Захашье һуулгагдаба. Басаганай шэг шарай баяраар халибашье, гарнуудынь ээлжээтэ самса заха хоёрые абаад машинкынгаа зүүндэ дүтэлүүлбэ...

— Энэ миниин ажал, гансал эндэ хүдэлхэб гэжэ нэгэ хэдэн сагай үнгэрһэн хойно ойлгожорхёоб. Эндэ ажалладаг басагад, аха хүнүүд урин дулааханаар намда хандана. Юрэнхыдөө али алинь гэлтэгүй бултадаа һайн зон байна, эдээнһээ ондоо тээ хүдэлжэ шадахагүй хаб, эндэл миниин жаргал гэжэ өөрынгөө ажабайдал, мэргэжэл тухай ямар бэ даа шэнэ бодол сэдьхэлдэмни түрөө һэн, — гээд, һанаата болоһон харасаяа сонхо тээшэ шэглүүлнэ. Модоной набшаһанай хүсэд шарлаагүй байхада, эртэдэн ороһон саһанай абаахайнууд сонходо аһалдажа, тэрэ дары дуһалнууд болоод доошоо урилдан гүйлдэнэ.

Эбтэй зетэй, нүхэр ёһоной харилсаалгын ёһото коллективэй гэшүүн хадаа һайхан заншалнуудыень арьбадхалсахын тула мэргэжэл шадабаряа нарижуулан, комсомол басаган халаан бүхэнэйнгөө даабариие дүүргэдэг өөрын заншалтай болоно. Яагаад, ямар аргаар үндэр бүтээсэ туйлалтайб? Баян дүршэлтэй оёдолшодой хүдэлхыень харахадаа, тэдэнэй ажаллаха газараа түхеэрэлгые, тэдэнэй гарнуудай хүдэлсэ бүхэниие анхаралтайгаар хадуун абажа, тэдэниие һөжаалдан хүдэлхэдэнь, үнэхөөрөөшье, нэгэ деталь оёходоо гаргашалагдадаг сагынь доошолжо, ажалайнь бүтээсэ хэлэн самсаар дээшэлбэ. Энээндэ урмашаһан Галина үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй мүрысэхэ гэжэ шиидэбэ. Жэлэй дүнгүүдээр цехэй захиргаан комсомол басаганай амжалтые үнэрөөр сэгнэһэн байха юм.

Мүнөө дүрбэдэхи разрядай оёдолшон, «Коммунис ажалай ударник», ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Табан жэлэй залуу гвардеец гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан Галина Матренина ганса цехэйнгээ, гол предприятиингаа бэшэ, харин оёдолой үйлэдбэриин нэгэдэлэйнгээ эрхим түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн болонхой. Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, Хүндэлэлэй грамота болон мүнгэн шангаар шагнагдаһан юм. Галина социалис үндэр уялгануудые абанхай. Ажалайнгаа бүтээсэ хоёр процентээр дээшэлүүлхэ, байгша оной түсэбтэ даабариие Ленинскэ комсомолой байгуулагдаһан үдэртэ дүүргэхэ, халаан бүхэнэйнгөө үйлэдбэриин бүтээсые 125 процентдэ хүргэхэ гэхэ мэтэ уялгануудтай.

— Эдэ уялгануудаа үлүүлэн гү, али болзорһоо уридшалан дүүргэхэ арга боломжо бии гэжэ һананаб. Энэ хэрэгтэм «агууехэ туһамаршан» бии юм,— гээд Галина сагаан шүдэнүүдээ харуулан, уриханаар энеэбхилнэ.— Тэрэ хадаа гурбатайхан Наташа басагамни болоно. Энэ тэрэ юумэн болоод, хоюулаа гэртээ һууха саг тохёолдодог.

Үхибүүдэйнгээ элүүр энхэ байхада, эхэнь тэнюун дүүрэн сэдьхэлтэйгээр, ажалаа урагшатайгаар хэхэһээ гадна ниитыншье ажабайдалда хабаадаха саг олоно ха юм. 1981 онһоо ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ бригадын комсорг Матренина уялгадаа харюусалгатайгаар, нүхэдтөө эрилтэтэйгээр хандадаг. Хэн нэгэнэй, илангаяа оёдолшоной мэргэжэлдэ һая һуража байһан басагадай ядалсахыень харахадаа, һайнаар харуулаад ойлгуулжа үгэхэдэ, үгышье һаа, түрүүшын амжалтаарнь амаршалхада — хүн нүхэдтөө этигэл найдабаритай боложо, ниитын ажабайдалдашье эдэбхиеэ түргэхэнөөр харуулдаг гэһэн «алтан түлхюур» бэтаар баринхай. Иимэ зоной абари зантай комсоргын үгэдэ комсомолшууд дууламгай байжа, зүбшэл, даабари һурахаяа дүтэлдэгынь ойлгосотой гэжэ һанагдана.

— Би оройдоол жэл тухай секретаряар хүдэлжэ байнаб, —гэжэ нэгэдэлэй комсомолой организациин комитедэй секретарь Людмила Кириллова хөөрэнэ. — Галя бэрхэ комсорг. — Залуушуулые эмхидхэжэ шададаг, комсомолой комитедэй даалгабари жэншэдгүй дүүргэдэг, эдэбхи ехэтэй басаган. Миниин түрүүшын найдамтай нүхэр,— гэжэ тобшо тэдыгээр тайлбарилаа һэн.

Бригадынгаа комсомол... эхин организациин тэ... үнгэргэгдэһэн тоосоото-һу... тын суглаан дээрэ комс... Галина Матренина «Илд... 40 жэлэй ойдо табан жэ... даабари дүүргэхэ» гэһэн зү... хи үүсхэл нэгэдэл соо... гаргажа, дээшэлүүлэгд... социалис уялгауудые аб... Тэрэнэй үүсхэлые бригада... комсомолшууд Татьяна Ни... лаева, Ольга Николаева б... лон бусад дэмжэжэ, уял... нуудаа мүн дээшэлүүлээ һэ...

Галинатай хөөрэлдэжэ б... ха үедөө темэмнай урин ... хёолшод тээшэ хадуураа ... лэй. Тиихэдэ «Булад яажа ... туужааб?», «Шуурган соогу... түрөөшэд» гэһэн номуудай ... автор Николай Островский ... хай хэдэн үгэ хэлэгдэ... үшөө бага байхадамни, Павел Корчагин тухай эжымни ... шажа үгэгшэ һэн, иимэ би... таршалгата намтартай хүн... дые һажаадаг һаа гэжэ түс... шэб гэжэ тэмдэглэбэ. Мүнөө Байгал-Амарай түмэр замай рельснүүдэй ашаг... гада болзорһоонь нэгэ ж... лээр урид үгтэһэн ушар мү... нөөнэй, 80-дахи онуудай ком... сомолшуудай шэн зориг... оюун мэдэрэлтэй ёһото кор... чагинецууд байһыень харуул... на ха юм гэжэ БАМ-ай б... рилгашадай амжалтада өөрын... сэгнэлтэ үгэбэ.

Тиихэдээ Галина өөрынгөө коллективэй хани ёһоной ха... рилсаае дахин тэмдэглээ б... лэй. Коллектив доторнь бай... гуулагдаһан онсо өөрсэ ори... байдалда цехэй ахамад ма... стер Анна Самсоновна Ков... лева, мастер Лидия Михай... ловна Черныхэй горитой... хубита бии. Хүршэ цехүүд... һээ оёдолшод зорюута ер... жэ, бүтээсэтэ ажал хэрэ... гээрнь, коллективэйнь байда... лаар нэгэнтэ бэшэ һонирхо... һон байха. «Ямар нюуса... тайбта?» гэһэн гансал асуу... далтай ерэхэ.

— Ямар нюуса байхаб,—гэж Галина энеэнэ.—Хэн нэгэнэй... гээ хайша хэрэг ажалдаа хэ... дабална, сэхэ нюуртань хэлэ... дэгбди. Дутуу дунданууднай... сэхэ руунь заадагбди. Эндэ... дэмнай хэншье гомдожо бай... даггүй. Энэ манай коллекти... вэй заншал. Хэн нэгэнэйнгээ... үбдөө һаань, тэрэнэй ха... ажалые бригадамнай өөһэдөө... хэдэг. «Булта»— нэгэнэй түлөө, нэгэн— бултанай түлөө —энэл даа манай нюуса.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ,
манай корр.

АНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ЦК-гай Генеральна МНР-эй Министр- Соведэй Түрүүлэгшэ ухын хүндэлэлдэ Центральна Комитет, правительство ок- Кремлиин Ехэ сайлалга хэбэ.

Тэрэниие үдэшэжэ ябаһан Монголой партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшад Ж. Батмунхтай хамта байлсаа.

Совет талаһаа — нүхэд К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко сайлалга дээрэ үгэ хэлээ.

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн үгэ

нүхэр Батмунх!

нүхэдүүд, ханинар!

Арадай-револю- партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Батмунх болон бүхы монгол нү- хүтэлбэриин үмэ- зүрхэнһөө амар- зүбшөөгыт.

нүхэдүүд, Таанадые алгадамал ханинар тэжэ байнабди. 60 хугасаа соо ма- арадууд һайн түлөө, со- түлөө хамтаараа манай хани барисаа- һуури найдамтай, юм. Владимир Иль- болон Сүхэ-Баатар һуурие табиһан

гол дээрэ болоһон , дэлхэйн хоёр- жэлнүүдтэ япон эсэргүү тэм- болон монгол ара- , басагадай гар- баатаршалга- нүхэсэлэймнай буу- тэмдэг боло- болон монгол ара- хани барисаагаа са- , улам арьбад-

оронуудай хоорон- харилсаанай ходо- гүнзэгырүү- байһыень харахада . Мэнэ һаяхан хөөрэлдөөнүүд энээ- гэршэлбэ.

арад ехэ, алдарта байна. 60 жэ- Монголой Ара- революционно парти Агуу- жэшээгээр ур- хүгжөжэ, Совет Рос- аха дүү- барисаандаа ту- капиталис бэшэ хараа шэг- һэн. Хүн түрэл- таанад түрүү- гаталжа, хүндэ амжалтатай- байгаат.

Монгол орон хүр- хүгжэһэн эко- соёлтой Азиин тү- арадуудай социа- бүрин эрхэтэ гэ- . Тэрэнэй жэ- ба бэеэ даа- замда гараһан олохон оро- үнэтэй сэн-

Урдандаа экономическа талаараа гээгдэнги байһан орондо социализм тээшэ дабшаха зам хүндэ хүшэр, жэгдэ бэшэ байдаг гээшэ. Шиидхэгдэхэ арга боломжонуудайнь эли бэшэ асуудалнууд гаража ерэдэг. МНРП-гэй ЦК-гай ээлжээтэ бэшэ Пленум дээрэ нүхэр Батмунх энээн тухай сэхэ руунь, партийна залан шууд хэлэһэн байгаа.

Аха дүү Монголой ажалшадай хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, хүдөө ажахые тогтууритайгаар дэбжээхын, промышленностиие хүгжөөхын, хүн зоной ажабайдалай материальна ба соёлой хэмжээе дээшэлүүлхын тула ехэ оролдолго гаргажа байһаниинь бидэниие баясуулна. Тэрээндэ партийна ба гүрэнэй үндэр дээдэ тушаалнуудые республикын коммунистнууд болон ажалшадай найдан даалгаһан, партийна, гүрэнэй хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэй хүн болохо Танда, нүхэр Батмунх, социалис Монголой саашанхи хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалтануудые түйлахыетнай хүсэнэбди.

Зохёон байгуулхы ажалдаа монгол ханинарнай аха дүү оронуудай туһаламжа, дэмжэлгэдэ урдынхидал мэтэ түшэглэхэ аргатайл. Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай Экономическа зүблөөн дээрэ энээн тухай дахинаа тэмдэглэгдэһэн байгаа. Социалис экономическа харилсаан Монголой урда хүгжэлтэ дэбжэлтын үргэн ехэ хараа түсэбүүдые нээнэ. Манай парти, совет арад тушаа хэлэхэ болоо һаа, монгол ханинартаа аха дүү ёһоор аргатай бүхы юумэеэрэ саашадаашье туһалха байнабди.

Нүхэдүүд! Хэрбээ социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай арадуудтал адли, эб найрамдалта зохёон байгуулхы ажалда бүхы бэеэ зорюулха гээшэ совет болон монгол арадуудай эгээл һайн һайхан хүсэлэн болоно гэжэ хэлэхэдээ алдуу хэхэгүй аабза гэжэ һананаб. Гэбэшье буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээдэг империализмын эгээл хархис бүлэгөөрхидэй бэелүүлжэ байһан аюултай политика энэ хэрэгтэмнай һаад ушаруулна. Бидэ һэримжэеэ һуларуулха, манай оронуудай аюулгүй байдалда тохёолдуулагдажа байһан уршаг түбэгэй хажуугаар гараха эрхэгүйбди.

Хүсэ хэрэглэлгын политика бэелүүлхэдээ, Холбоото Штадууд дэлхэйн улам шэнэ, шэнэ хубинуудые, тэрэ тоодо Алас-Дурна зүгые, Зүүн-Урда Азиие, Номгон ба Индиин океануудые өөһэдынгөө «ажабайдалай аша туһын» зоно болгожо байһан тухайдаа соносхоно. СССР-эй Алас-Дурнын хилэ шадархи райондо США сэрэгэй-стратегическэ хэрэгсэлнүүдээ улам үргэдхэжэ байһаар. НАТО-гай зүүн филиал мэтын бүлэглэлые саашадаа байгуулха зорилготойгоор США-гай, Японой, Урда Корейн сэрэгэй харилсаан үргэдхэгдэнэ. Япон милитаризмые һэргээхэ гэһэн хараа шэглэл бэелүүлэгдэнэ. Азиин бусад районуудтахи байдал орёо түгшүүритэй байһаар. Ази түбидэхи хёморо зүришэлдөөнүүдые һулаардуулжа, дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдэй аюултай хүгжэлтые зайсуулан саража, тэрэниие эб найрамдалай ба шадардуу шанга байдалые һуларуулгын замда гаргажа болохо гээшэ гү? Советскэ Союз, социалис гүрэнүүд энэ асуудалда бүтэмжэтэй харюу үгэнэ.

Арадуудта, тэрэ тоодо Азида эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хэдэн ехэ үүсхэлнүүдые социалис гүрэнүүдэй гаргаһаниинь мэдээжэ. Алас-Дурна зүгтэ, Номгон ба Индиин океануудай оршондо этигэл найдалые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай совет дурадхал хүсэндөө байһаар. Нэгэ нэгэндээ добтолхогүй, Азиин ба Номгон далайн оронуудай хоорондохи харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй тухай конвенци баталха тухай МНР-эй оруулһан дурадхал энэ талаар шухала удха шанартай байна.

Эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ МНР-эй оруулдаг хубитые, Ази түбидэхи этигэл найдалые, хүршэ ёһоор ажаһуулгые, хоорондохи харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ талаар тэрэнэй бэелүүлжэ байһан алхамуудые бидэ үндэрөөр сэгнэдэгбди. Зүүн-Урда Азиие эб найрамдалай ба тогтууритай һайн байдалай зоно болгохо, Индохитадай оронуудай болон АСЕАН-ай гүрэнүүдэй хоорондо үгэеэ ойлголсолгые һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн Вьетнамай, Лаосой ба Кампучиин бүтэмжэтэй һайн программые Советскэ Союз дэмжэнэ. Американ сэрэгүүдэй гаргагдаад байгаа һаань, Корейн хахад арал дээрэ аюулгүй байдал хангаха, эбэй ёһоор гуримшуулха талаар бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые Корейн Арадай-Демократическа Республика оруулһан байгаа.

Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын хоорондохи харилсаанай һайжаралга Ази түбидэхи байдалые гуримшуулха арга олгохо байна. Мүнөө, социализмда эсэргүү тэмсэлдэ империалистнуудай бүхы хүсэеэ нэгэдүүлжэ, байхадань, дэлхэй дээрэхи байдалай орео түгшүүритэй боложо, дайнай аюулай үргэдэжэ байхадань, энэ илангаяа шухала юм. Иимэ оршон байдалда социалис оронууд уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдтэ ангиин тодорхой хараа шэглэл бэелүүлэнгүй байжа шадахагүйл.

Хэрбээ Советскэ Союзай политика тухай хэлэхэ болоо һаа, КПСС-эй XXVI съездын залан сэхэ хараа шугамые эрид шууд бэелүүлхэдээ, КНР-тэй харилсаагаа һайжаруулхые хэлбэришэгүйгөөр оролдонобди, энэ талаар шухала алхам хэнэбди. Хитадтай бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэхээр хододоо бэлэнбди.

Хүндэтэ монгол ханинарнай! Гайхамшагта һайндэрэйтнай урда тээхэнэ Таанадта, аха дүү Монголой бүхы ажалшадта социалис байгуулалтадаа шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай хүсэнэбди.

Совет-монгол эбдэршэгүй бата хани барисаае саашадань һалбаруулан хүгжөөхын түлөө!

Манай хани нүхэр ба союзник болохо монгол арадай шэнэ амжалтануудые түйлахын, зол жаргалтайгаар, ажана тэниглэнээр ажаһуухын түлөө!

Нүхэр Батмунхын, эндэ байһан бүхы монгол нүхэдэй элүүр энхын түлөө!—хундага үргэхые дурадханаб.

* * *

Ж. Батмунх харюугай үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Ж. БАТМУНХЫН хэлэһэн үгэ

хүндэтэ нүхэр Чер-

хүндэтэ совет ха-

хани халуунаар, зүрхэнһөө угтаһанайт- хүндэмүүшэ һай- ябаһанайтнай гүн сэдьхэлэйнгээ хүргэнэб.

орон тухай, монгол һайн һайхан үгэ- хэлэһэнэйтнай түлөө, Константин Устино- хани халуун баяр дуран хүрэнэ. Эдэ үгэнүүд бидэниие үнэн зүрхэнһөө баярлуулна, зоригжуулна. Танда эгээл ехэ баяр баясхалан хүргэнэбди.

Советскэ Союзда минии ерэлгэ, партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүд монгол-совет харилсаанай эгээл һайн шэнжэ шанарай оршон байдалда үнгэржэ байна. Энэмнай — аха нүхэсэлэй ба хани барисаанай, гүйсэд дүүрэнээр бэеэ бэеэ ойлголсолгын ба гүн гүнзэгы этигэл найдабариин шэнжэ шанар болоно. Энэмнай—үг зорилгонуудай ба аша туһануудай нэгэн ниитэ баилга, эгээл нягта, олон талын харилсаа холбоонуудые бэхижүүлхэ ба гүнзэгырүүлхэ гэһэн хоер талын хүсэл оролдолго болоно.

Имагтал иимэ удхатайгаар бидэ үргэн хэмжээнэй — политикын, үзэл сурталай, экономикын, соелой, оборонын болон уласхоорондын хэрэгүүдтэ хабаадалгын һалбаринуудай талаар монгол-совет харилсаануудай мүнөөнэй байдал болон ерээдүйн хүгжэлтые хаража үзэһэн байнабди.

МНР болон СССР-эй хоорондохи хани барисаанай болон аха дүүгэй нягта холбооной харилсаанууд амжалтатайгаар, хэлбэришэгүйгөөр дээшээ үргэн хүгжэжэ байнхай гэжэ гүн гүнзэгы ханамжатайгаар тэмдэглэхые би хүсэнэб. Эдэ харилсаанууд ниитын ажабайдалай бүхы һалбаринуудые хабаадуулна, тиигэжэ өөрынгөө айхабтар ехэ зохёон байгуулхы хүсые үнэншэмэ элеэр харуулна бшуу.

Монгол болон совет арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаае бидэ ленинскэ гээд нэрлэхэл ёһоорсо нэрлэдэг гээшэбди. Бидэндэ, монголшуудта, аза талаан тудаһан гээшэ. Юуб гэхэдэ, МНРП болон КПСС-эй хоорондохи ангиин холбооной эхиндэ дэлхэйн пролетариадай гениальна вождь В. И. Ленин байһан, имагтал тэрэнэй сэхэ хабаадалгатайгаар манай хоёр арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаанай, аха нүхэсэлэй үндэһэ һууринууд табигдаһан байна бшуу. Манай оронуудай хоорондохи холбоон болон хани харилсаан бүри гүнзэгы, эбдэршэгүй бата болонхой гээшэ. Тэдэмнай монгол арадта ажабайдалайнь хуули ёһо, зүрхэ сэдьхэлэйнь эрмэлзэл, тэрэнэй үнэн сэхэ хүсэл оролдолгые элирхэйлһэн ушар болоно.

Монгол арад агууехэ совет арадтай хани барисаатай байһанаараа үнэн зүрхэнһөө омогорходог, тэрэнээ хэмжээлэшэгүй ехэ үнэтэйдэ тоолодог юм. Монгол-совет хани барисаае нюдэнэйнгөө сүсэгы мэтээр сахин хамгаалха, тэрэнэй алдар солото ёһо заншалнуудые арьбадхаха гээшые өөһэдынгөө эгээл түрүүшын ээлжээнэй интернациональна уялга гэжэ тэрэ тоолодог байха юм.

Эгсэ һарын үнгэрөөд, байхада, бидэ манай парти болон арадай түүхэдэхи алдарта ойнуудые — ороной хүгжэлтын капиталис бэшэ харгы замые генеральна хараа шугам болгожо тодорхойлһон МНРП-гэй III съездын 60 жэлэй ойе, Монголой Арадай Республикын соносхогдоһоор 60 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхээ байнабди.

Монголой арадай шэн габьяата, зохёон байгуулхы ажалай, Монголой Арадай-революционно партиин үнэн зүб политикын, Соведүүдэй ороной интернационалис туһаламжын ба дэмжэлгын ашаар үни урданай монгол газар дээрэ социализм бодото дээрээ байгуулагдаа.

Энэ уулзалгаа һамбаашалан, манай ороной социалис байгуулалтада хубилашагүй туһаламжа болон дэмжэлгэ үзүүлжэ байһанайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй правительствада, бүхы совет арадта монгол ажалшадай үмэнэһөө гүн гүнзэгы, үнэн сэдьхэлэй баяр баясхалан үшөө дахин хүргэхэдөө би ехэ баяртай байнаб.

Кремльдэ мүнөөдэр болоһон уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүд монгол болон совет арадуудай хани барисаанай, аха нүхэсэлэй бүхы талануудые, бидэнэй марксистско-ленинскэ манлайнууд болохо МНРП болон КПСС-эй нягта холбооe али болохоор саашадань бэхижүүлхэ ба үргэдхэхөөр бидэнэй эрид шууд шиидэнхэй байһые дахинаа батадхаһан ушараар бидэ ехэ ханангид байнабди гэжэ элирхэйлхэ дуран хүрэнэ.

Совет хүтэлбэрилэгшэдтэй манай хөөрэлдөөнүүд ба хэлсээнүүдэй дүнгүүд Монголой Арадай Республика болон Советскэ Союзай хоорондохи аха дүүгэй харилсаа холбооной саашадаа гүнзэгырэлгэдэ, ашаг үрыень дээшэлүүлгэдэ шэнэ хүгжэлтэ үгэхэ, бүхы монгол-совет харилсаануудта аша үрэтэй нүлөө үзүүлхэ байха гэжэ этигэжэ байһанаа би элирхэйлнэб.

Эрхим хүндэтэ Константин Устинович,

Эрхим хүндэтэ нүхэдүүд болон ханинар,

Монголой, Советскэ Союзай болон социализмын бусад оронуудай арадууд дэлхэйн байдалай эгээл орёо, түгшүүрилтэй шанга эрхэ байдалда ажаһууна, зохёон байгуулна, тэмсэнэ гээшэ.

Иимэ байдалай шалтагаанууд бүгэдэндэ һайн мэдээжэ ха юм. США-гай болон тэдэнэй союзнигуудай ээрхэг түримхэй, авантюрис политика дэлхэй дээрэхи байдалые аюултай ехээр хурсадхаа, хүн түрэлтэн дээрэ ядерна дайнай аюулые улам ехэ болгоо гэжэ олон үгэ хэлэһэнэйшье үлүү ха.

Вашингтоной мүнөөнэй захиргаан хадаа хүн түрэлтэнэй түрүү хүгжэлтые зогсоохо, ниитын байгуулалта болохо социализмые «хойшонь хаяха», үгы хэхэ, тиигэжэ түби дэлхэйн арадуудта өөрынгөө хүсэл һаналые баадхаха гэһэн зорилго табина бшуу. Энэ зорилгоор Холбоото Штадууд буу зэбсэгүүдые үрдилдэн гаргалгые шэнэ, аюултай шата эхилэнхэй гээшэ. Тиихэдээ замбуулинай дайдые буу зэбсэгээр дүүргэхые һэдэнэ, Советскэ Союз болон США-гай хоорондохи сэрэгэй-стратегическэ мүнөө байһан тэнсүүриие өөрынгөө аша туһада хубилгаха гэжэ оролдоно ха юм.

Гэбэшье империализмын эдэ түсэбүүд хэзээдэшье бэелүүлэгдэхэгүй. Дэлхэйн хүгжэлтын ябасые хэншье зогсоожо шадахагүй. Советскэ Союзай экономическа болон оборонно хүсэ шадал, социалис хани барисаата оронуудай нэгэдэл болон нягта жагсаал, эб найрамдалай түлөө бүхы түбинүүдэй хэдэн миллион хүнүүдэй тэмсэл хадаа дай жүрөөдэгшэдэй ээрхэг түримхэй ябуулгануудта бата бэхи хаалта боложо үгэнэ бшуу.

Советскэ Союз болон США-гай хоорондохи, дэлхэйн социализм болон империализмын хоорондохи сэрэгэй стратегическэ тэнсүүри хадаа империализм болон хархис харата хүсэнүүдэй аша туһада хубилгагдаха ёһогүй, хубилгагдахашье үгы байха гэжэ бидэ батаар этигэнэбди.

Мүнөөнэй уласхоорондын орёо түгшүүрилтэй эрхэ байдалда эб найрамдал сахин хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө үсэд нэтэрүү тэмсэлһээ бүри шухала зорилго гэжэ байхагүй.

США-гай болон тэрэнэй союзнигуудай дай жүрөөдэһэн политикада эсэргүүгээр арадуудай эгээл түрүүшын эрхэ—амгалан тайбанаар ажаһууха, эрхэ сүлөөгэй ба зол жаргалай наран доро эбтэй эетэйгээр ажаһууха эрхые хангаха гэһэн үнэн зүб эрмэлзэлээр нэбтэрһэн эб найрамдалай ленинскэ политикые Советскэ Союз, социализмын оронууд табидаг байна.

Ядерна буу зэбсэгые түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн Советскэ Союзай түүхэтэ шиидхэбэри имагтал энэ һайн һайхан хүсэлөөр абтаһан байна. СССР-эй, бусад аха дүү оронуудай эб найрамдалта эдэбхинүүд болон дурадхалнууд энэл үг зорилгонуудта шэглүүлэгдэнхэй. Тэдэ уласхоорондын байдалые үндэһөөрнь һайжаруулха, буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгые зогсоохо, дайнай аюулые зайсуулха ба усадхаха ори ганса үнэн зүб харгы заана ха юм.

Монголой Арадай-революционно парти болон МНР-эй правительство дэлхэйн арадуудай хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта эдэбхинүүд болон дурадхалнуудые бүримүһэн, гүйсэд дүүрэнээр дэмжэнэ.

Монголой Арадай Республикада эб найрамдалай ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай түлөө социализмын оронуудай ниитэ тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые саашадаа оруулхаар, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй манай хамтын программын уг зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр туһа хүргэхөөр гүйсэд шиидэнхэй юм.

Кремль дотор болоһон манай мүнөөдэрэй уулзалганууд дээрэ, бултанда мэдээжэ шалтагаанаар, Азиин гол шухала асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ империализмын болон хархис хүсэнүүд ябуулгануудаа нилээд ехээр эдэбхижүүлээ.

Энэ түби дэлхэй дээрэ Советскэ Союзда, социализмын бусад оронуудта эсэргүү ракетно-ядерна шэнэ плацдарм байгуулха гэһэн США-гай болон тэдэнэй союзнигуудай ябуулганууд Азидахи, мүн бүхыдөө дэлхэй дээрэхи байдалые улам бүри орёо түгшүүрилтэй болгоно. Вашингтоной сэхэ тухиралтаар энэ түбиин элдэб районууд болон нютагуудта сэрэгэй хүсэнүүд һэргээгдэнэ, буу зэбсэг үрдилдэн гаргалга бүри үргэдэнэ, тиигэжэ түгшүүрилтэ байдал улам ехэ болоно. Ази хадаа ядерна тэһэрэлгын һандарал хосоролгые үзэһэн түрүүшын түби болоно бшуу.

Мүнөөнэй орёо байдал хадаа эб найрамдалай хуби заяанда харюусалгатайгаар хандаха, ниитэ Азиин аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ харгы замуудые эсэшэ сусашагүйгөөр бэдэрхэ эрилтэ Азиин гүрэн бүхэнэй урда табина гээшэ.

Эб найрамдал сахин хамгаалха ба бэхижүүлхын тула, Азида, Алас-Дурна зүгтэ тогтууритай ба аюулгүй байдал хангахын түлөө хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэ гэһэн өөһэдынгөө хүсэл оролдолго Советскэ Союз болон Монголой Арадай Республика нэгэн ниитэ бодолтой гэжэ мүнөөдэр маанадай хоорондо болоһон һанал бодолнуудаа үргэнөөр халан абалсалга үшөө дахин харуулаа. Манай оронууд энэ түбиин бүхы оронуудтай һайн һайхан хүршэ ёһоной ба холбоо барисаанай харилсаануудые хүгжөөхын түлөө, тэдэнэй хоорондохи этигэл найдабариие бэхижүүлхын түлөө, арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө эдэбхитэйгээр оролдодог гээшэ.

Алас-Дурна зүгтэ этигэл найдабариие бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые зохёон табиха тухай совет дурадхал улам бүри ехэ удха шанартай болоно. Индохитадай социалис оронуудай дурадхалнуудшье эб найрамдал ба тогтууритай байдал хангаха гэһэн оролдолгоһоо үндэһэтэй байна бшуу.

Азиин болон Номгон далай шадарай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта ээрхэг түримхэй ябуулга болон хүсэ хэрэглэлгые усадхажа шадаха арга хэрэгсэл байгуулха тушаа МНР-эй гаргаһан үүсхэл Советскэ Союзай болон Азиин аха дүү оронуудай залан сэхэ, бүтэмжэтэй дурадхалнуудтай нэгэл шэглэлтэй байха юм.

Нэгэ талаһаа, Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудай, нүгөө талаһаа, Хитадай Арадай Республикын хоорондохи харилсаануудые гуримшуулгын Азидахи байдалда һайн нүлөө үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй. СССР болон КНР-эй хоорондохи харилсаануудые гуримшуулха асуудалай талаар хэлсээнүүдэй ээлжээтэ шатые бидэ һайшаан амаршалнабди. Гурбадахи оронуудай, тэрэ тоодо МНР-эйшье, аша туһада хамаатай, Хитадай табидаг эрилтэнүүд тушаа хэлэхэ болоо һаа, манай правительство энэ асуудалаар өөрынгөө залан сэхэ хараа бодолые нэгэтэ бэшэ элирхэйлэн хэлэһэн байха. Энэмнай манай правительствын гүйлтаар МНР-эй газар дээрэ саг зуура байһан совет сэрэгэй частьнуудые МНР-һээ гаргаха тухай асуудал болоно. Энэ асуудал хадаа совет-хитад хэлсээнүүд дээрэ зүбшэгдэхэ асуудал бэшэ, зүбшэгдэхэ ёһошьегүй, энээндэл адли тэрэ совет-хитад харилсаануудые гуримшуулха харгы зам дээрэ ямар нэгэн һаад ушаруулха ёһогүй ха юм.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Социалис Монголой коммунистнууд болон ажалшад коммунизм байгуулалгадаа совет арадай түйлажа байгаа асари ехэ амжалтануудаар үнэн зүрхэнһөө баясана, хани халуунаар амаршална. Оронойнгоо экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, эрдэм болон техникэ хүгжөөхэ, арадай һуудал байдал дээшэлүүлхэ талаар танай амжалтанууд хадаа дэлхэйн социализмын бэе тээшээ татаха хүсые ба нэрэ хүндые улам арьбадхана, арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ шиидхэхы арга нүхэсэл боложо үгэнэ.

Коммунизм байгуулалгадаа, эб найрамдалай, демократиин болон арадуудай социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө, термоядерна һандарал хосоролгын аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдээ шэнэ ехэ амжалтануудые түйлахыень баатарлиг совет арадта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй түлөө;

Совет Социалис Республикануудай Союзай саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө;

Коммунизм байгуулагша — совет арадай түлөө;

Монгол болон совет арадуудай аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаанай, нягта харилсаа холбооной түлөө;

Эрхим хүндэтэ Константин Устинович, Танай элүүр энхын түлөө;

Эрхим хүндэтэ Николай Александрович, Танай элүүр энхын түлөө;

Эндэ байһан бүхы совет нүхэдэй элүүр энхын, һайн һайханай түлөө;

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалай түлөө хундагаяа үргэхыетнай дурадхахым намда зүбшөөгыт.

* * *

Нүхэд К. У. Черненкын, Ж. Батмунхын хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Сайлалга халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

МНР-эй ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

ЦК-гай Генеральна , СССР-эй Верховно Президиумэй Түрүү- К. У. Черненко, КПСС- Политбюрогой гэ- КПСС-эй МГК-гай Нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Монголой Арадай Республикын үндэр дээдын шагналнуудта хүртэһэн байна.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх КПСС-эй ба Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ МНР-эй орденуудые октябриин 26-да Кремль соо барюулба.

МНР-эй гүрэнэй шангуудые барюулха үедөө нүхэр Ж. Батмунх үгэ хэлээ.

Нүхэр Ж. БАТМУНХЫН хэлэһэн үгэ

Константин Устино-

нүхэдүүд!

Союзай партий- гүрэнэй хүтэлбэрилэг- Монголой Арадай Рес- үндэр дээдын правительственна шагналнуудые хүндэтэй, аятай зо- бэелүүлхэ нэрэ хүндэ намда тудаба.

эй ба Совет гүрэнэй ажал ябуулагша, байдалай болон ком- түлөө нугаршагүй, сашагүй тэмсэлшэ, ЦК-гай Генеральна , СССР-эй Верховно Президиумэй Түрүү- нүхэр Константин Ус- Черненкэдэ манай үндэр дээдын шагнал Баатарай орден ба- . Эб найрамдалай, ба арадуудай со- дэбжэлтын хэрэгэй социалис хани харил- оронуудай нэгэдэлые , уласхоорондын ба хүдэлмэришэнэй зэргэнүүдые жаг- түлөө тэмсэлдэ элитэ байһанайнгаа КПСС-эй болон МНРП- хоорондохи, манай оро- ба арадуудай хоо- аха дүү ёһоной зан- хани барисаае, нягта холбооe хүгжөөн бэ- ехэ хубитаяа оруулһанайнгаа түлөө Та манай партиин, Монголой арадай гүрэнэй үндэһэ һууриие табигша Д. Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ энэ шагнал хайрада хүртэһэн байнат.

Аха дүү совет арадай аша туһада Танай, хүндэтэ Константин Устинович, олон жэлэй туршада үрэ түгэс ажал ябуулһыетнай Монголой коммунистнууд, ажалшад һайн мэдэдэг, үндэрөөр сэгнэдэг юм. Олон удаан жэлнүүдтэ хүтэлбэрилхы үндэр дээдэ тушаалнуудта хүдэлхэдөө, Та бүхы хүсэ шадалаа, ухаан бодолоо, ажабайдалайнгаа асари ехэ дүй дүршэлые, партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшын баян дүй дүршэлөө СССР-тэ хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулгын, Соведүүдэй ороной экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгын, совет хүнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулгын хэрэгтэ зорюулжа байнат.

Дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хангаха, бэхижүүлхэ, хүн түрэлтэниие, ерээдүйн үетэниие термоядерна дайнай аюулһаа аршалан абарха гэһэн һайн һайхан зорилго бэелүүлхын аша туһада Танай гаргажа байһан эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгонуудые манай орон дотор, бүхы дэлхэйдэл адли, халуунаар һайшаана, үндэрөөр сэгнэнэ.

Мүнөө үеын эгээл эдэбхитэй, сэсэн мэргэн политическэ ажал ябуулагша байһан Танай бүхы гайхамшагта ажабайдал, олон янзын ажал ябуулга марксизм-ленинизмын суртал һургаалнуудта, интернационализмын, социализм болон коммунизмын, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгтэ алба хэлгын гол ёһонуудта хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байлгын гэршэ жэшээ болоно.

Танай соратнигуудта, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд нүхэд А. А. Громыко болон В. В. Гришиндэ МНР-эй үндэр дээдын правительственна шагналнууд мүн лэ барюулагдана.

Эб найрамдалые хамгаалгын, уласхоорондын харилсаае хүгжөөлгын хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнгаа түлөө, совет болон монгол арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаае, али бүхы харилсаа холбооe бэхижүүлгэдэ асари ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө түрэһөөр 75 наһанай гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР Союзай гадаадын хэрэгүүдэй министр нүхэр Андрей Андреевич Громыко Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Указаар Сүхэ-Баатарай орденоор шагнагдаа.

Совет-монгол хани барисаае, КПСС-эй ба МНРП-гэй хоорондохи, хоёр ороной нийслэл хотонуудай хоорондохи харилсаа холбооe бэхижүүлгын хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнгаа түлөө, түрэһөөр 70 наһанайнь гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй Московско городской комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Виктор Васильевич Гришин Сүхэ-Баатарай орденоор шагнагдаба.

Хүндэтэ Константин Устинович!

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Монголой Арадай Республикын үндэр дээдын правительственна шагналнуудай Таанадта барюулагдаһантай дашарамдуулан, манай партиин Центральна Комитедэй, Монголой правительствын ба арадай үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө Таанадые халуунаар, үнэн зүрхэнһөө амаршалхыемни зүбшөөгыт, Таанадта, КПСС-эй болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшадта, монгол арадай дүтын ханинарта, мүнөөдэр барюулагдаһан эдэ хайра шагналнууд социализмын замаар дабшажа ябаһан МНР-эй хүгжэлтэдэ, тэрэнэй социалис түйлалтануудые сахин хамгаалгада, арьбадхалгада, шэнэ байдал байгуулгада саг үргэлжын интернациональна туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байдагайнь түлөө Ленинэй партида—КПСС-тэ, баатар габьяата совет арадта манай партиин, Монголой ажалшадай гүнзэгы сэдьхэлэй талархалые элирхэйлэн харуулна.

Монгол болон совет арадуудай хани барисаан хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи юм. Манай аха дүү ёһоной харилсаа холбооe хэлбэришэгүйгөөр үргэдхэн гүнзэгырүүлхын тула, эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэлэй бүхы участогуудта нягта холбоо барисаа тогтоохын тула манай парти, МНР-эй правительство өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ саашадаашье хэхэ байна.

Советскэ Союзай саашадаа һалбаран хүгжэхынь аша туһада, марксизм-ленинизмын агууехэ суртал һургаалнуудай илан мандахын, эб найрамдал болон бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалые хамгаалхын, бэхижүүлхын аша туһада Танда, хүндэтэ Константин Устинович, мүн нүхэд А. А. Громыко болон В. В. Гришиндэ элүүр энхэ ябахыетнай, ута наһа наһалхыетнай, һайн һайхан, үрэ түгэс ажал ябуулгадаа шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ хүсэнэб.

Шагнагшадай зүгһөө А. А. Громыко үгэ хэлэбэ.

Нүхэр А. А. ГРОМЫКЫН хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Батмунх!

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Нэн түрүүн Константин Устинович Черненкын, Виктор Васильевич Гришинэй үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө хүндэтэ шагналнуудайтнай түлөө Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедтэ, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумдэ ба правительствада гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт. Эндэ үнэн зүрхэнэй, һайн һайхан үгэнүүдые хэлэһэнэйтнай түлөө Танда, нүхэр Батмунх, баяр хүргэнэбди.

Мүнөөдэр боложо байһан баярта ушар нэн түрүүн Советскэ Союзай ленинскэ Коммунис партиин, Совет гүрэнэй алдар габьяае мэдэрнэн ябадал болоно. Тэдэнэй бэелүүлдэг политика бодото ажал ябуулга эб найрамдалай ба социализмын агууехэ хэрэгтэ хэлбэришэгүйгөөр алба хэдэг байгаа, мүнөөшье хэнэ. Үндэр дээдын эдэ шагналнууд хадаа Советскэ Союз болон Монголые нягтаар холбодог эбдэршэгүй бата интернациональна хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болоно гэжэ тоолонобди.

Совет-монгол аха нүхэсэл үе сагаар хатуужуулагдаһанхай, түүхын эрид эрьелтээр шалгагданхай. 1921 ондо болоһон арадай революциин үедэ сагаан гвардеецүүдэй бандануудта эсэргүүгээр Монголой тала дайдада болоһон хамтын тэмсэл дурасхаалдамнай хэтэдээ үлэхэл. Монголой элитэ ехэ хүбүүн, дүлэтэ патриот ба залан сэхэ интернационалист Сүхэ-Баатар тус революциие илалтада хүтэлөө һэмнай.

Монголой газар дайдада халдан ороһон япон милитаристнуудай харата ябуулганuудта совет болон монгол сэрэгшэдэй шанга харюу сохилто үгэһэн Халхын гол дээрэхи байлдаанай баатаршалгата үдэрнүүд мартагдахагүйл. 1945 ондо ээм ээмээ ниилүүлэн жагсажа дайлалдаһан монгол болон совет сэрэгшэдэй империалис Квантунска армиие бута сохиһыень һанажа ябадагбди.

Шэнэ байдал байгуулгын хүндэ хүшэр, гэбэшье алдарта замда манай арадуудай түйлаһан хамтын ажалай амжалтанууд тухай совет-монгол харилсаанай түүхэ-бэшэгэй толотомо хуудаһанууд бидэнэртэ һануулдаг юм.

Советскэ Союзай Коммунис парти, Монголой Арадай-революционно парти, манай оронуудай арадууд совет-монгол хани барисаанай алдарта ёһо заншалнуудые гамтайгаар сахидаг, эсэшэ сусашагүйгөөр хүгжөөдэг, баяжуулдаг юм гэжэ бидэ дүүрэн үндэһэ баримтатайгаар, сэдьхэлээ ханангяар мүнөөдэр хэлэжэ шадахабди. Мүнөө тэрэ хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи юм.

Совет-монгол харилсаа холбооной, үгэеэ ойлголсолгын, нэгэ нэгэнэйнгээ амжалтануудые эдэбхитэйгээр дэмжэлгын бүхы гол шухала асуудалнуудаар һанал нэгэтэй байлгын толотомо гэршэ жэшээ боложо байһыень Танай, нүхэр Батмунх, албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгэ, К. У. Черненкэтэй хэһэн хөөрэлдөөнтнай үшөө дахин харуулба.

Манай али бүхы харилсаа холбоон бата найдамтайгаар, хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Манай оронуудай арадуудай аша туһада, бүхы социалис хани харилсаанай политическэ ба экономическа хараа шэглэлые, Азида, Алас-Дурна зүгтэ эб найрамдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлгын аша туһада тэрэ саашадаашье хүгжөөгдэхэл.

Бидэнэр тушаа хэлэхэ болоо һаа, эдэ һайн һайхан үг зорилгонуудай бэелүүлэгдэхын аша туһада хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэбди гэжэ найдуулжа шадахабди.

Бидэнэй, шагнагдагшадай, зүгһөө үшөө дахин ехэ баяр баясхалан хүргэнэб.

* * *

Совет талаһаа — нүхэд Г. А. Алиев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, бусад тусхай тушаалтад; Монголой талаһаа—МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Д. Моломжамц, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Ц. Намсрай, бусад тусхай тушаалтад шагналнуудые барюулха үедэ байба. Тэдэнэр нүхэд К. У. Черненкые, В. В. Гришиниие, А. А. Громыкые хани барисаата гүрэнэй үндэр дээдын шагналнуудаарнь үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, элүүр энхэ ябахыень, ажал ябуулгадаа шэнэ амжалтануудые түйлахыень хүсэбэ.

(ТАСС).

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ АНДАЛДАБА

Аха дүү Монгол ороной түлөөлэгшэд Буряадай АССР-эй хото городууд, колхоз болон совхозуудай, албан зургаануудай ажал хүдэлмэритэй танилсаха зорилготойгоор айлшалдаг болоһоор үнинэй юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ Монголой Арадай Республикын ажалшадай дунда страховани дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулдаг хүдэлмэрилэгшэд манай республикада ерэбэ.

Тэдэнэр совет арадай, тэрэ тоодо манай республикын ажалшадай дунда страхованиин хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһантай, мүн энэ шухала хэрэгтэ республикын районуудай ажалшадай хэр эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһантай танилсаха зорилготой юм.

Монголой Арадай Республикын ажалшадай дунда страхованиин хүдэлмэри эрхилдэг айлшадай энэ бүлэгые МНР-эй захиргаанай управлениин ахалагша экономист Доржбат толгойлно.

Айлшадай дунда Сүхэ-Баатар, Дархан хотонуудай, Урда ба Зүүн губиин, Увс-Нуурай, Баян-Үльгиин, Үбэр-Хангайн, Хүбсгэл аймагуудай түлөөлэгшэд бии. Тэдэнэр манай республикада ерэхынгээ урда тээ Эрхүүгэй областиин предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда страхованиин хайшан гэжэ хэгдэдэг байһантай танилсаа. Айлшад түрүүшын үдэрһөө Улаан-Үдэ хотын предприяти, эмхи зургаануудаар ябажа, хүнүүдэй яагаад бэеэ, гэр байраяа, үнэтэ эд зөөриеэ страховалдаг байһанаар һонирхоһон байна. Аха дүү ороной түлөөлэгшэд Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой гүрэнэй страхованиин инспекциин хүдэлмэриие анхаран хараа. Энээнһээ гадна айлшад нарин сэмбын комбинадта хүрэжэ, тэндэхи коллективэй хүдэлмэришэдэй дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэриин дүршэлтэй танилсаба. Тиихэдэ хүдөө нютагуудай нэгэн болохо Хориин районой гүрэнэй страхованиин инспекциин хүдэлмэритэй танилсаа.

— Монгол нүхэдөө ажалшадай дунда страховани хэхэ хүдэлмэритэеэ танилсуулха талаар яһала оролдообди. Тэдэнэр өөһэдынгөө талаһаа һонирхолтой дүй дүршэл тухайгаа бидэндэ хөөрэжэ үгөө, —гэжэ Буряадай АССР-эй Гүрэнэй страхованиин управлениин начальник Ц-Д. Б. Жамсаранов хөөрэнэ.

Сибириин городуудай ажалшадай страхованитай танилсахаяа ерэһэн айлшадые РСФСР-эй Гүрэнэй страхованиин главна управлениин таһагые даагша В. С. Кураев үдэшэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: монгол айлшад.

Авторай фото.

МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАГДАБА

Байгаалиие сахин хамгаалгын бүхэроссин бүлгэмэй (ВООП) байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой пленум Петропавловка тосхондо һаяхан болобо. Арадай депутадуудай Зэдын райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Михайлов элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ ВООП-ой республиканска соведэй инструктор В. В. Имеков, ВООП-ой районно эмхиин түрүүлэгшын орлогшо О. Н. Дементьева, Петропавловкын дунда һургуулиин багша, һургуулиин лесничествын хүтэлбэрилэгшэ З. Р. Цыденова гэгшэд хабаадаа.

Байгаалиин баялигые сахин хамгаалха хүдэлмэридэ аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө Петропавловкын дунда һургуулиин «Эдир егерь» гэжэ отрядые дурасхаалай бага, ДРСУ, Оёорой болон Зэдын совхозуудые дурасхаалай ехэ медальнуудаар ВООП-ой республиканска соведэй президиум шагнаба. Тиихэдэ Зэлтэрын ба Наранай 8 жэлэй, Ториин дунда һургуулинууд Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

М. ГАЛСАНОВ.

МАЛШАДТА АЙЛШАЛНА

Хяагтын хүгжэмэй училищиин дэргэдэ байгуулагдаһан агитбригадын гэшүүд мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд, таряашад болон механизаторнуудта саг үргэлжэ айлшалжа, һонирхолтой зүжэг, наадаяа харуулдаг юм. Нинтын адууһа малай үбэлжэлгын эхилһэн сагһаа хоншо тэдэнэр 3—4 дахин районой ажахынуудаар ябажа, малшадта концерт наада табиа. Алтайн, Хүдэриин, Хяагтын совхозуудай, «Родина» «Заря», «Дружба» колхозуудай малшад, һаалишад болон хонишод студентнэрэй концертнүүдые халуун альга ташалгаар угтан абаһан байна.

Концертые хүтэлбэрилэгшэд — Светлана Зинчик Сергей Ладыженский хоёрой хөөрэһэн шог зугаа, Марина Елизова, Лена Сазонова, Наташа Царникова, Света Жукова, Женя Яковлев гэгшэдэй гүйсэдхэһэн ирагуу дуунуудые, уран гоё шүлэгүүдые малшад һайшаан шагнаа. Таня Тугачеева Таня Ладыженская хоёрой гүйсэдхэһэн сценкэнүүд, илангаяа «Үнеэнэй гомдол» һонирхолтой байгаа. Ород арадай уянгата дуунууд, тиихэдэ хүгжэмэй училищиин багша Наталья Васильевна Кривошеевагай гүйсэдхэһэн сэрэгшэ тухай дуун халуун альга ташалгаар угтагдаа.

Х. ДОРЖИЕВА.

ФУТБОЛ

ТҮГЭСХЭЛЭЙ УУЛЗАЛГАНУУД ЭХИЛЭЭ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнууд байгша онойнгоо уулзалгануудые түгэсхэбэ. Эндэ зоно соогоо түрүү һуури эзэлһэн команданууд ерэхэ жэлдэ нэгэдэхи бүлэгэй футболистнуудтай ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө наадануудта хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ гэжэ оролдоно.

Ороной юһэн зоноһоо эрхимлэжэ гараһан юһэн команда хоорондоо мүнөөдэө наадаха болобо. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, манай зоноһоо Тюмениин «Геолог», Целиноградай «Целинник», Винницын «Нива», Куйбышевай «Крылья Советов», Красногорскын «Зоркий», Абовянай «Котайк» Самаркандын «Динамо», Ставрополиин «Динамо», Калининградай «Балтика» командანууд болоно. Эдэнэр хоорондоо гурбан бүлэгтэ хубаараад наадаха юм. Өөһэд өөһэдынгөө бүлэгтэ эрхимлэһэн командань нэгэдэхи бүлэгтэ ерэхэ жэлһээ наадаха эрхэдэ хүртэхэ юм.

Манай Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоһын чемпион болоһон Тюмениин «Геологой» футболистнууд Красногорскын «Зоркий», Абовянэй «Котайк» командануудтай хоёр удаа наадаха болоно. Тиин эдэнэр түрүүшынгээ уулзалга «Котайк» командын стадион дээрэ октябриин 21-дэ үнгэргэһэн байна. Эндэ талмайн эзэд «Геологой» футболистнуудые 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ шадаа. Харюугайнь уулзалга Тюмень хотодо ноябриин 1-нэй үдэр үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

Манай корр.

ФЕСТИВАЛИИН ЖАСАДА

Ерэхэ жэлэй июнь һарада Москва хотодо үнгэргэгдэхэ залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн XII фестивалиин жасада Загарайн районой комсомолшууд, залуушуул 7 мянган түхэриг мүнгэ оруулха ёһотой. Мүнөө районоймнай промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта болон колхоз, совхозуудта комсомол-залуушуулай субботнигууд үнгэргэгдэжэ байнхай.

Загарайн карьероуправлениин комсомолшууд (секретаринь Н. Троян) 130 түхэриг, нүүдэл-оньһожоруулагдамал 136-дахи колонныын залуушуул (комсомолой комитедэй секретаринь О. Немова) 100 түхэриг, Загарайн КБО-гой оёдолшод, комсомолшууд (секретаринь К. Босхолова) 130 түхэриг, Онохойн совхозой комсомолшууд (секретаринь Т. Потемкина) 234 түхэриг фестивалиин жасада дамжуулба. Район дотор комсомол-залуушуулай субботнигууд үнгэргэгдэһөөр.

С. ГУРОВ.

Француз уран зохёолшо Александр Дюма (хүбүүн) гэгшын «Дама с камелиями» романай удхаар Италиин агуусхэ композитор Дж. Вердиин найруулһан 4 үйлэтэй «Травиата» гэһэн оперын премьерэ Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрта октябриин 25-да болоо.

Мүнөөнэй үе сагта Джузеппе Вердиин оперо дэлхэйн театрнуудай сценэ дээрэ таһалгаряагүй табигдана гэхэ гү, али репертуартань гол һууринуудай нэгые эзэлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй ирагуу һайхан аялга, хүгжэм ниматгал хүн зоной сэдьхэлые гүн удхаараа татадаг юм.

Дэлхэйн оперно классикада эхэнэр образуудай гоё һайханууднайнь нэгэн гэжэ тоологдодог тус оперын гол героиня Виолеттын ролиие

ПРЕМЬЕРЭ БОЛОБО

Буряадай АССР-эй габьяата артистка Екатерина Кацтымова премьерын болоһон үдэшэ шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. Альфредэй партиие гүйсэдхэһэн республикын габьяата артист Леонид Третьяков мүн лэ харагшадта һайшаагдаа.

Оперодо дуратайшуулай үнинэй хүлеэһэн оперые РСФСР-эй арадай артистка Л. Левченко найруулан табиһан байна. Шэмэглэлыень уран зураашан И. Пискунов бэлдээ. РСФСР-эй арадай артист И. Айзикович хүгжэмэй талаар ехэ оролдолго гаргажа, театрай оркестрые хүтэлбэрилөө.

Х. СОКТОЕВ.

ГАИ-гай экран

Республикын харгы замууд дээрэ үзэгдэдэг усалнуудта ябагаар харгы хүндэлэл гарагшадай гэм зэмын ехэ гэээшэ. Эдэнэр лэ харгы хүндэлэн үнгэрхэдөө, дуратай газараараа ябана ха юм. Улаан-Үдэ хотын үйлсэ гудамжануудта һүүлэй үедэ иимэ ушарнууд олоор үзэгдэнэ. Октябрь һарын һүүлшын долоон хоногто усалта найман ушар хотын үйлсэнүүдтэ тохёолдоһон байна.

Хотын 25-дахи һургуулиин нэгэдэхи классай һурагша Алеша С. гэгшэ болгоомжогүйгөөр, харгы хүндэлэн үнгэрхэ гэжэ ябаһаар машинада дайруулжа, наһа барашоо. Мүн гадар хубсаһанай фабрикын жолоошон К. Соловьев машинынгаа саанаһаа гаран гэхэдээ, хажуугаарнь үнгэрһэн таксида дайруулжа, хүндөөр гэмтэһэн байна. Тиихэдэ һогтуугаар харгын бэлшэр дээрэ гараһан авиационно заводой кочегар Ю. Болдаков, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка С. Дылыкова гэгшэд хүндөөр гэмтээ.

Намарай хагсуу хүйтэн үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, жолоошон бүхэн һэримжэтэй ябаха ёһотой гээшэ. Зүгөөр зарим жолоошод энээнээ мартажа, өөһэдөө аварида, усалда ороно. Жэшээнь, Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой автобусой жолоошон В. Яцуп гэгшэ хальтируухай харгы дээрэ түргөөр гүйлгэжэ, машинаяа хүмэрюулжэрхиһэн байна. Эндэ жолоошон гэмтээ, машинань ехээр эбдэрээ.

* * *

Госкомсельхозтехникын Захааминай районой отделениин жолоошон В. Максимов 1982 оной декабрь һарада харгын-транспортна авари хэһэнэйнгээ түлөө арадай сүүдэй шиидхэбэреэр, шалгажа үзэхэ болзороор хэһээгдэһэн юм. Зүгөөр энэ хэһээлтэһээ тэрэ тобшолол хээгүй ха. Тиин байгша оной май һарада Максимов харгын-транспортна ехэ авари хэһэн байгаа. Захааминай районой арадай сүүд Максимовай хэрэгые дахин хаража үзэхэдөө, тэрэниие табан жэлээр эрхыень хаһажа, заһан заларуулгын колонидо эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри абаһан байна.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

АРХИТЕКТУРА ТУХАЙ ФИЛЬМҮҮД

Октябриин 22-һоо республикымнай Архитектурын үдэрнүүд Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэжэ байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ «Прогресс» кинотеатрай коллектив архитектура тухай баримтата фильмүүдые улаан-үдынхидтэ харуулна. Жэшээлхэдэ, «Архитектурна бионика», «Строгиногой район», «Кусково гэжэ буусые һэльбэн шэнэлгын дүй дүршэл» болон баримтата бусад фильмүүдтэй харагшад танилсажа байна.

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Залуугай зали» — түрүү бэшэг. КПСС-эй ЦК-гай амаршалга. «БАМ-ай һайн дэр» — Р. Макальская, Н. Ефимов гэгшэдэй фотоочерк. «Түмэр харгы нээгдэбэ» — М. Бекетовэй статья. «Кремль соо хөөрэлдөөнүүд болобо» — ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бургастайн галхан» — Л. Кальминагай статья. «Мүнөөдэр — Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр».

Гурбадахи хуудаһанда. «Хани барисаанай оршон байдалда» — ТАСС-ай материал. «МНР-эй үндэр дээдын шагналнууд барюулагдаба».

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Түүхын баримтанууд» — А. Праведниковай статья. Шэнэ һонинууд. Телевидениин долоон хоногой программа.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Октябриин 28-һаа ноябриин 4 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 28
АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкада зогсогты». 9.55 — «Красные колокола»— 7 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.55— «Будильник». 11.20—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.25— «Элүүр энхэ байлга». 13.10— «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.40 — «Совет газар дээрэ уулзалга». 13.55 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.55 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.25 — «Мүнөөдэр — Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр». РСФСР-эй автотранспортын министр Ю. С. Сухин дамжуулгада хабаадаха. 15.55 — Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй захилнуудаар концерт. 16.40 — Аяншалагшадай клуб. 17.40—Мультфильм. 17,55 — «В небе «ночные ведьмы» — уран һайханай фильм. 19.05 — Уласхооорондын шэнжэлэл. 19.50—Баримтата фильм. 20.50 — «Энездэ нааданай үдэшэ» гэһэн дамжуулгын хуудаһануудаар. 22.00 —«Время». 22.35—М. Горькиин нэрэмжэтэ литературна институт тухай баримтата фильм. 23.05 — Гадаадын эстрадын аялга дуунууд. 23.50 — Шэнэ һонин. 23.55—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты». 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.30—«Зол жаргалай дуунууд». 10.00 — «Ород хэлэн». 10.30—Баримтата фильм. 11.05—Уран зохёолой дамжуулга. 11.25 — Концерт. 11.55 — «Покорение Гималаев»—баримтата фильм. (Франци). 4-дэхи сери. 12.45 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 13.45 — «Кино харагшадай анхаралда». 14.30 — «Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ». 15.00 — «Трудные этажи»—4 серитэй ур... ханай фильм. 3-дахи ... 16.05 — Мультфильм ... «Уран зохёолшо ба ...дал». 17.10—Баримтата ф... 17.35 — «Хүн—газар... 18.35 — Социалис Ажа...рой, СССР-эй арадай ... Э. Гилельсын концерт... — Баримтата фильм. ... «Жаворонки» — уран һ...най фильм. 21.00 — ...лан нойрсогты, багаш... 21.15 — «Манай корре...дентнүүд хөөрэнэ». 21.... Баримтата фильм. 22.0... «Время». 22.35 — РСФ... арадай артист Эдуард ... урданай романснуудые ... сэдхэхэ. 23.00 — Футб... СССР-эй кубок. «Торпе... «Днепр». 00.45 — Бар... фильм. 01.00 — Футбо... СССР-эй кубок. «Дин... (Киев) — «Динамо» (Мо...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 29,
КОМСОМОЛОЙ МҮНДЭЛҺЭН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55— «Футболой шэнжэлэл». 10.25 Баримтата фильм. 10.50— «Дүлэтэ жэлнүүдэй дуунууд». 11.15— «Красный агитатор Трофим Глушков» уран һайханай фильм. 11.55—А. Фадеевэй зохёолнууд. 12.35— Шэнэ һонин. (13.40 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35 Комсомолой мүндэлһэн үдэртэ баримтата фильмүүд. 16.50— Прага хотын симфоническа оркестрэй концерт. 17.15— «Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ алба хэһэнэй түлөө» орденой бии болгогдоһоор 10 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Байгал—нютагуудай һонин». 18.10 Комсомолой мүндэлһэн үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.55—«Байгал»—мэдээсэлэй программа. 19.15—Хубиин хамһабариин ажахынуудые хүгжөөлгэ тухай.

Москва. 19.45 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Эб найрамдал ба залуушуул». 20.40—Мультфильм. 20.50— Хүгжэмтэ дамжуулга. 22.00—«Время». 22.35—Футболой шэнжэлэл. 23.05—РСФСР-эй Гүрэнэй духовой оркестрэй хабаадалгатай концерт. 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй кубок. «Спартак»— «Зенит».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35, 10.35— Байгаали шэнжэлэлгэ. 5-дахи класс. 19.55 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.05— «Ород хэлэн». 10.55— Н. Островскиин ажабайдал ба зохёохы ажал ябуулга тухай. 11.40— 12.35— Ботаника. 6-дахи класс. 12.00— «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 12.55— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.15— А. Блок. «Двенадцать». 13.45— «Шинии ленинскэ библиотекэ». 14.25— «Багшада —хүгжэмэй хэшээл». 15.30— М. Шолохов. «Судьба ... века». 16.15— Шэнэ һ... 18.00— «Объектив». ... «Эдиршүүлэй уран б... 19.00— «Хүнүүд ба ажал... гүүдынь». 19.30— Бари... фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45—Түрү... дүршэл тухай кино-мэдэ... 20.00— Соносхолнууд. ... РСФСР-эй арадай артист ... Будажаповай зохёохы ... ябуулга тухай.

Москва. 21.00 —«Ам... нойрсогты, багашуул!». ... Уласхооорондын шэнжэ... 22.00—«Время». 22.35—... королевская рать»— 3 ... тэй уран һайханай фильм... дэхи сери).

ВТОРНИК, 30.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 Үглөөнэй гимнастика. 9.55— Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10— «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 10.40— «Пропажа свидетеля»— уран һайханай фильм. 12.05— «Хита Куталиладзе» баримтата фильм. 12.30— «Таниие Свердловскын оперно урина». 13.00— Шэнэ һонин. (13.10— хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35— Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 16.15—Арадай коллектив тухай концерт-очерк. 17.00— «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 17.30 —«Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ».

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Зүүн Сибирь»—киножурнал. 18.10 —«Байгал»—нютагуудай һонин. 18.20—«Агуусхэ Илалтын 40 жэлдэ». 19.10— «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.30— Баримтата фильм. 19.45— «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Мультфильм. 20.20— «Двадцать дней без войны»—уран һайханай фильм. 22.00—«Время». 22.30— «Юун? Хаана? Хэзээ?» Телевикторина. 23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 24.00— Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— Үглөөнэй гимнастика 9.15— Баримтата фильм. 9.35, — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 9.55, 10.40 — Француз хэлэн. 10.55 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.05— ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һургаха. 11.35, 11.40 — «Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». 12.05— Шатарай һургуули. 13.10—Андерсенай онтохонууд. 14.20—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай ветеранууд. Алдар Солын орденуудай кавалернууд тухай. 15.05—«Революциин дуунууд». 15.30— «А. С. Макаренко—багша, уран зохёолшо эрхэтэн». 16.20 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25— «БАМ— Сибириин баялигуудта хүрэхэ түлхюур». 16.55—«Ерэ... заводууд»— киноочерк. 17... Соносхолнууд. 17.25—... бүхэн энээниие мэдэх... той».

Москва. 18.00— В. Ма...ский. «Граждан лирикэ»... —Белоруссиин гүрэнэй ... рай ансамблиин концерт...

Улаан-Үдэ. 19.30— ... ой модоной ажахыда». ... Бэшэгүүдээр концерт. ... Түрүү зэргээр дабшагша...

Москва. 21.00— «Ам... нойрсогты, багашуул». ... —«Ном уншаха дуратай... лай анхаралда». 22.00—«Вре... мя». 22.30—«Вся королевская ратъ»—3 серитэй уран һа...най фильм. 2-дохи сери. ... — Хоккейгээр СССР-эй ...пионат. «Спартак»—«Сокол»...

СРЕДА, 31.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55— «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 10.25—«Двадцать дней без войны»— уран һайханай фильм. 12.00— «Аяншалагшадай клуб». 13.00— Шэнэ һонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35— Баримтата фильмүүд. 16.45— «Арадай аялга дуунууд». 17.00—«Эрдэм ухаан—хүсэн». 17.45— «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.15—«...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай». 19.00—«Хүн ба хуули».

Улаан-Үдэ. 19.30— «Байгал» —нютагуудай һонин.

Москва. 19.40— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00— «Байгал» —нютагуудай һонин. 20.20— Республикын харгынуудай байдал тухай.

Москва. 21.00 —Останкинадахи концертын студида. 22.00 —«Время». 22.35— Поэзиин үдэшын үргэлжэлэл. 23.25 — Баримтата фильм. 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00—«Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35, 10.35,— География. 7-дохи класс. 10.55, 14.10 —Немец хэлэн. 11.05— ПТУ-гай һурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40— Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.45— «Манай саад». 13.10— Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.40—Физикэ. 6-дахи класс. 14.40— Нэгэдэхи Интернационал тухай. 15.20 — «Шэнээр хүгжэһэн үе сагай искусство». 15.50— Совет уран зохёолшодой онтохонууд. 16.35 —Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00— «Хүгжэм —шинии хани». 18.30— Соносхолнууд. 18.40—Арадай хиналтын экран. 19.10— «Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд».

Москва. 19.30— Барим... фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45— ... сайн, «Хани барисаан... очерк.

Москва. 20.00 —Му... фильм. 20.10— Казахай С... эй арадай артист А. Дж... вэй концерт. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21... «Николай Бауман». ... жэлынь — революционн... 21.30— Л. В. Бетховен. 1-... номерой до-мажор симфо... 22.00—«Время». 22.35 — ... королевская рать»—3 сери... уран һайханай фильм. 3-д... сери.

НОЯБРИИН 1, ЧЕТВЕРГ

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — Мультфильм. 10.40 — «Серебряный возраст»—уран һайханай фильм. 11.55 — «Ан амитадай аймагта». 12.55 — Шэнэ һонин. (13.00 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.40 — А. Платонов. «На заре туманной юности». 17.40—Алжирай Арадай Демократическа Республика тухай киноочерк. 18.05— Алжирай артистнуудай концерт. 18.30 — «Шатарай һургуули». 19.00 — Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет. 19.30—Баримтата фильм. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Киноочерк. 20.10 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 20.20 — Уласхооорондын шэнжэлэл (буряадаар). 20.35 — «Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 21.00 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35—Баримтата экран. 23.35—Арфануудай квартет наадаха. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 10.05, 14.00 — Немец хэлэн. 11.05— ПТУ-гай һурагшадта астрономи. 11.35 — И. Никитин. Ажабайдалайнь ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаһанууд. 12.30 —«Гэр бүлэ ба һургуули». 13.00 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 — Түүхэ. 6-дахи класс. 13.40 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 14.30 — М. Твен. Ажабайдалайнь ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаһанууд. 15.15 — «Броненосец «Потемкин» — уран һайханай фильм. 16.30— Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.20 — БАМ тухай совет поэдүүдэй шүлэгүүд. 18.40—Киноочерк. 18.50 — Буряадай оперын сол...нууд дуулаха. 19.20 — Со... холнууд. 19.30 — «Теплоэ... бор» заводой коллекти... социалис уялганууда... дүүргэжэ байһан тухай.

Москва. 20.00 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 20... Святослав Рихтер Гайд... концертые наадаха. 21.00 ... «Амгалан нойрсогты, ба... шуул». 21.20 — «Эб найр... дал ба залуушуул». 22.00 ... «Время». 22.35 — «Поед... в тайге» — уран һайхан... фильм. 23.40 — Баримтат... фильм. 24.00 — Баскетбол... Европын чемпионуудай куб... Эрэшүүл. ЦСКА — «ЛИМОЖ... (Франци).

ПЯТНИЦА, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.55 — Мультфильмнүүд. 11.25 — Концерт. 11.40 — Баримтата фильм. 12.30—Шэнэ һонин. (12.35 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.10 — Концерт. 17.05 — «Ород хэлэн». 17.35 — Вьетнамай искусство. 18.10 — Мультфильмнүүд.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 19.10— Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.25 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — «Хани харилсаан». 20.35— РСФСР-эй габьяата артистка Е. Шаврина ород арадай дуунуудые гүйсэдхэхэ. 21.00 — «Красные колокола»—7 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.30 — СССР-эй арадай артист Н. Мордвинов. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат, «Торпедо» — «Зенит». 01.45—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.40—Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.10, 13.40 — Англи хэлэн. 11.05— Физикэ болон техникэ. 11.35, 12.40 — А. С. Пушкин. «Песнь о вещем Олеге». 12.05—«Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 13.10 — Обществоведени... дахи класс. 14.10—Совет ... зурагай искусство. 14.55—... дэхэ, шадаха бай!». 15.25—... Вишневский. «Оптимисти...ская трагедия». 16.10—Шэ... һонин. 19.00—«Манай сад... 19.30 — Баримтата филь...

Улаан-Үдэ. 19.45 — Бари...тата фильм. 20.15 — Таа... бэшэгүүдээр.

Москва. 21.00 — «Амгал... нойрсогты, багашуул!». 21... — «Таанад энээниие шадаха... 22.00 — «Время». 22.30 ... Кинопанорама.

СУББОТО, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 11.10 — «Спортлотогой» 41-дэхи тираж. 11.20 — «АБВГдейка». 11.50—«Музейнүүд болон выставкын залнуудаар». 12.40 — Нүхэдэй шарай. 13.20 — Концерт. 13.50 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Шахтер» — «Спартак». 14,35 — Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ. 14.50 — «Фронтын хаминарай клуб». 16.10 — «Гэр бүлэ ба һургуули». 16.40 — «Циркачонок»—уран һайханай фильм. 17.45—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Торпедо» — «Спартак». 20.10 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 20.45 — Мультфильм. 21.00 — «Красные колокола» —7 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи сери. 22.00— «Время». 22.35 — Останкинадахи концертын студида залуушуулай үдэшэ. 00.30—Шэнэ һонин. 00.35—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Элүүр энхэ байха гээ һаа». 9.30—Концерт. 10.10 — Баримтата фильм. 10.35 — Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 11.05— Баримтата фильм. 11.15—Ритмическэ гимнастика. 11.45— Баримтата фильм. 12.50—Ленинградай телестудиин программа.

Улаан-Үдэ. 14.00 — «Ахалагша классайхид» — телеклуб. 14.45 — Киноочерк. 15.05 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 15.20 — «Номой далай руу аяншалга».

Москва. 15.55 — «Залуу гү... сэдхэгшэдэй уласхоорондын хүгжэмтэ фестиваль. 16.45— Телеочерк. 18.00—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Торпе... до» — «Спартак». 18.35 — «Карусель» — уран һайханай фильм. 20.00 — Баримтата фильм. 20.15 — «Элүүр энх... байлга». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21... — Уласхооорондын шэнжэлэл. 21.30 — Хүгжэмтэ киоск. 22... — «Время». 22.35—Киножурнал. 22.45—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат, «Динамо» (Москва)—«Сокол».

ВОСКРЕСЕНИ, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкада зогсогты». 9.55 — «Красные колокола»— 7 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи сери. 10.55— «Будильник». 11.25—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.25— «Эрдэм техникын талаар 1984 оной Ленинскэ комсомолой шангай лауреадууд. 13.10 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.40 — Киножурнал. 13.55 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.55 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.25—«Уран зохёолшо ба ажабайдал». 16.16— Баримтата фильм. 17.30 — «Аяншалагшадай клуб». 18.30 — Гүрэнэй Пятницкын нэрэмжэтэ ород арадай хоорой концерт. 19.10 — «Уласхооорондын шэнжэлэл». 19.55—Мультфильмнүүд. 20.30 — Концерт. 21.00 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 7-дохи сери. 22.3... «Иссык-Куль — халуун ... тай нуур». 22.55 — «Булта... зорюулагдаһан хүгжэм». 00... — Шэнэ һонин. 00.10—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000.

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08. зам. редактора 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95. отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01591. Заказ № 248. Индекс 04649.